

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง "การศึกษาสภาพการสอนภาษาไทยแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่พูดภาษาเขมรเป็นภาษาถิ่นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 11" ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมวรรณคดี รวมทั้งงานวิจัยต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ และได้เสนอตามลำดับหัวข้อ ดังต่อไปนี้

ก. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
2. หลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทย ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
3. การเตรียมการสอน
4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
5. การใช้สื่อการสอน
6. การวัดและประเมินผล
7. การสอนซ่อมเสริม
8. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร กลุ่มทักษะภาษาไทย
9. แนวการสอนภาษาแก่นักเรียนที่พูดสองภาษา
10. แนวการสอนภาษาไทยแก่นักเรียนที่พูดสองภาษา
11. แนวการสอนภาษาไทยแก่นักเรียนที่พูดภาษาเขมร

ข. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ
2. งานวิจัยในต่างประเทศ

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

หลักสูตรประถมศึกษา คือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับการให้การศึกษาแก่คนที่อยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา ได้แก่ เด็กที่มีอายุระหว่าง 6 - 12 ปี ซึ่งตามลักษณะของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ที่จัดเป็นตอนเดียว 6 ปี เป็นการศึกษาที่รัฐจัดให้แก่ปวงชนหมายความว่าเยาวชนไทยทุกคน เมื่ออายุครบเกณฑ์บังคับตามที่ระบุไว้ในหลักสูตร จะได้รับการศึกษาที่รัฐจัดให้ไปเล่านี้ไปจนตลอด 6 ปี คือ จบชั้นประโยคประถมศึกษา (กรมวิชาการ : 2522)

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เป็นเอกสารหลักสูตรที่ควรศึกษา เพราะ เป็นหลักสูตรแม่บทที่จะชี้บอกแนวทางในการจัดการศึกษาว่าจัดอย่างไร และมีทิศทางไปทางไหน ในเอกสารเล่มนี้จะแบ่งแยกเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ว่าด้วยแนวทางในการจัดการศึกษา ซึ่งจะกล่าวถึง หลักการ จุดหมาย โครงสร้างและเนื้อหา การเรียนการสอน เวลาเรียน การวัดผลประเมินผลการติดตามผล ในส่วนหลัง เป็น เนื้อหาสาระของแต่ละมวล ประสพการณ์ จัดไว้เป็น 3 ช่วง ช่วงละ 2 ปี คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 ประถมศึกษาปีที่ 3 - 4 และประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 เนื้อหาสาระที่บรรจุไว้ในหลักสูตรมีลักษณะกว้าง ๆ อาจจะยากสำหรับครูที่จะอ่านหลักสูตรเล่มนี้ เพียงเล่มเดียว แล้วไปสอนให้ตรงตามเป้าหมายได้ แต่อย่างไรก็ตามผู้บริหารทุกระดับและครู ตลอดจนผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษาในระดับประถมศึกษา จำเป็นจะต้องศึกษาให้เข้าใจตรงกัน เพื่อจะได้รู้จักทิศทางที่จะบริหาร นิเทศ และจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้ตรงตามเป้าหมายของหลักสูตร

หลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทยตามหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

การใช้หลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทย เพื่อให้ได้ผลตามจุดประสงค์ทั่วไปของหลักสูตรนั้น ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องต้องศึกษารายละเอียดของหลักสูตร แนวการใช้หลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทย และเอกสารประกอบหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มทักษะภาษาไทยโดยเฉพาะ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2525 : 1) ได้กำหนดจุดประสงค์ทั่วไปในการสอนภาษาไทยดังนี้

1. ให้มีพัฒนาการทางภาษา ในด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน
2. ให้มีทักษะในการ ฟัง พูด อ่าน เขียน โดยมีความรู้ความเข้าใจหลักเกณฑ์

อันเป็นพื้นฐานของการเรียนภาษา

3. ให้สามารถใช้ภาษาติดต่อ ทั้งรับฟัง ถ่ายทอด ความรู้สึกนึกคิดอย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล
4. ให้เข้าใจและสามารถใช้ภาษาได้ถูกต้อง เหมาะสมกับกาลเทศะ และบุคคล
5. ให้มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักเลือกหนังสืออ่านและใช้เวลาว่างในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือ สื่อมวลชน และแหล่งความรู้ต่าง ๆ
6. ให้สามารถใช้ผลจากการเรียนวิชาภาษาไทยมาช่วยในการคิด การตัดสินใจ การแก้ปัญหา และวินิจฉัยเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพล โฆษณาชวนเชื่อใด ๆ
7. ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนภาษา และวรรณคดีในแง่ที่เป็น วัฒนธรรมประจำชาติ และในแง่ที่ส่งเสริมความงามงามในชีวิต

ภาษาไทยเป็นเรื่องของการสื่อสาร ทำความเข้าใจกัน ซึ่งประกอบด้วย ทักษะต่าง ๆ ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ในการจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมการเรียนรู้ ไม่ได้แบ่งเป็น รายวิชา แต่จะผสมผสานกันไปตามลำดับความยากง่ายและความสามารถของผู้เรียน กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2522 : 57 - 58) ได้กำหนด เนื้อหาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ไว้ดังนี้

การฟัง

1. ความพร้อมเพื่อการฟัง
2. มารยาทในการฟัง
3. การฟัง เพื่อปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำสั่ง
4. การฟังคำอธิบายต่าง ๆ
5. การฟัง เรื่องราวต่าง ๆ
6. การฟังสิ่งบันเทิงและการ เล่น เพื่อส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ภาษา

การพูด

1. ความพร้อมเพื่อการพูด
2. มารยาทในการพูด
3. การสนทนาและซักถาม
4. การเล่า เรื่องและการรายงาน
5. การแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

6. สิ่งบันเทิงและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ภาษา
การอ่าน

1. ความพร้อมในการอ่าน
2. ข้อปฏิบัติในการอ่าน การใช้หนังสือ การใช้มุมหนังสือหรือห้องสมุด
3. การอ่านออกเสียงและการอ่านในใจ
4. ประมวลคำและการใช้พจนานุกรม
5. ความรู้และการฝึกฝนทักษะ เฉพาะเพื่อการอ่าน

การเขียน

1. ความพร้อมในการเขียน
2. ข้อปฏิบัติและหลักเกณฑ์ในการเขียน
3. ความรู้และทักษะในการเขียน
4. สิ่งที่ให้เขียน
5. การใช้ประมวลคำและพจนานุกรม

จะเห็นได้ว่าเนื้อหาที่หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 กำหนดไว้สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นเนื้อหาง่าย ๆ ไปหายาก ส่วนหนึ่งเป็นการฝึกความพร้อม เพื่อเป็นการปูพื้นฐานความพร้อมทางด้านภาษาและประสบการณ์อื่น ๆ ให้แก่นักเรียน

เอกสารหลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทย

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2525 : 67 - 68) ได้กล่าวถึง เอกสารหลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทย และมีรายละเอียดพอสังเขป ดังนี้

เอกสารหลักสูตรภาษาไทย กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้จัดทำ ได้แก่

1. คู่มือการสอนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6
2. หนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6
3. แบบฝึกหัดภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6
4. แบบฝึกการเขียนอักษรไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
5. หนังสืออ่านเพิ่มเติม

1. คู่มือการสอนภาษาไทย เป็นเอกสารที่แสดงรายละเอียดของการสอนทักษะต่าง ๆ ทางภาษาไทยมีตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นั้น แต่เดิมประกอบด้วย

แผนการสอน และคู่มือหนังสือเรียนภาษาไทย ในปีการศึกษา 2525 ได้รวมเอกสารทั้งสองเล่มเป็นเล่มเดียวกัน คือ คู่มือการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สำหรับคู่มือการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีลักษณะพิเศษแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนแรกเป็นแผนสำหรับการเตรียมความพร้อมมี 18 แผน ใช้เวลาสอนโดยประมาณ 150 คาบ ครูควรปฏิบัติกิจกรรมรวมตามชั้นตอนที่มีในแผน เพราะเป็นการช่วยปูพื้นฐานความพร้อมทางด้านภาษา และประสบการณ์อื่น ๆ ให้แก่นักเรียน ตอนที่สอง เป็นแผนที่ควบคู่กับหนังสือเรียนมี 40 แผน ใช้เวลาสอนโดยประมาณ 900 คาบ ซึ่งกำหนดกิจกรรมสำหรับแต่ละบทเรียนไว้ให้ครูเลือกนำไปใช้เหมือนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-6 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จะมีเวลาเรียน 1,050 คาบ เหมือนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 มีเวลาเรียน 600 คาบ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 มีเวลาเรียน 300 คาบ คิดเป็นร้อยละจากเวลาเรียนทั้งหมดใน 1 ปี จะเท่ากับ ร้อยละ 35 ร้อยละ 20 และร้อยละ 10 ตามลำดับ คู่มือการสอนภาษาไทยทุกชั้น จะชี้แจงวิธีสอนแต่ละบทเรียนไว้อย่างละเอียด ถ้าครูดำเนินการสอนตามข้อเสนอแนะ ก็จะประสบผลสำเร็จตามจุดประสงค์ของหลักสูตรทุกประการ

2. หนังสือเรียนภาษาไทย เป็นเอกสารที่ใช้เพิ่มพูนทักษะในการอ่านแก่ผู้เรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ได้กำหนดค่าซึ่งเป็นเกณฑ์ขั้นต่ำที่ผู้เรียนควรรู้ไว้ดังนี้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ให้รู้ค่าน้อย 450 คำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรียนเพิ่มจากประถมศึกษาปีที่ 1 อีก 600 คำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรียนเพิ่มจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 อีก 1,200 คำ และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรียนเพิ่มจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อีก 1,550 คำ รวม 4,000 คำ ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ไม่ได้กำหนดเพราะถือว่ารู้คำต่าง ๆ มากพอที่จะอ่านคำอื่น ๆ ต่อไปได้ หนังสือเรียนเล่มนี้แบ่งเป็นบท ๆ ละ 2 ตอน ตอนแรกเป็นเนื้อเรื่อง ตอนท้ายเป็นแบบฝึก นอกจากครูจะไม่ยึดหนังสือเรียนเพียงเล่มเดียว ในการสอนภาษาไทยแล้ว ยังควรหาหนังสือส่งเสริมการอ่านให้แก่เด็กอีกด้วย

3. แบบฝึกหัดภาษาไทย เป็นแบบฝึกหัดที่ใช้ควบคู่กับหนังสือเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะเพิ่มเติมจากกิจกรรมท้ายบทเรียน หรือในคู่มือการสอน และครูอาจประเมินผลการเรียนของนักเรียนจากการทำแบบฝึกหัดนี้ได้ด้วย

4. แบบฝึกการเขียนอักษรไทย เป็นแบบฝึกการใช้สีลามือ ลำดับขั้นตอนการเขียนพยัญชนะ สระ เพื่อให้ครูนำไปใช้สอนควบคู่กับการสอนแผนการเตรียมความพร้อม สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ดังกล่าวแล้ว

5. หนังสืออ่านเพิ่มเติม หรือหนังสือเสริมประสบการณ์ภาษาไทย เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับหนังสือเรียน และมีความยากง่ายพอที่ระดับความรู้แต่ละระดับชั้น

แนวการสอนภาษาไทย

การเรียนการสอนภาษาไทยโดยทั่วไป มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน เช่น การติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแสวงหาความรู้ต่าง ๆ. เพิ่มเติมในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน การเรียนการสอนภาษาไทยเป็นสิ่งที่สำคัญมาก กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2522 : 56 - 60) ได้กำหนดแนวทางการสอนภาษาไทยไว้ดังนี้

1. คำนิยามถึงการเตรียมความพร้อม เป็นสำคัญ ในระยะเริ่มเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 กำหนดให้เตรียมความพร้อมในด้านการฟัง การพูดให้ชัดเจน การใช้สายตา การถือกลั้วมือ หนีมือ ฯลฯ ก่อนเข้าสู่บทเรียน สำหรับขั้นตอนไปการเตรียมความพร้อมอยู่ในลักษณะของการทบทวนก่อน เข้าสู่บทเรียน
2. มุ่งให้สอนทักษะ ทั้ง 4 คือ การฟัง พูด อ่าน และเขียนให้สัมพันธ์กัน ซึ่งเป็นกระบวนการตามธรรมชาติในการสอนภาษา ทั้งนี้มีได้หมายความว่าต้องสอนทั้ง ฟัง พูด อ่าน เขียน ทุกครั้ง บางครั้งอาจจะสอนให้สัมพันธ์กันได้แค่ 2 - 3 ทักษะ เท่านั้น เพราะการสอนทักษะให้สัมพันธ์กันนั้นควรสัมพันธ์กันเท่าที่จะทำได้ขึ้นอยู่กับเวลา และความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียน อย่างไรก็ตามผู้เรียนบางคนอาจจะต้องฝึกฝนทักษะใดทักษะหนึ่งโดยเฉพาะกับการสอนซ่อมเสริมของครูก็ได้
3. การสอนหลักภาษา สอนในลักษณะที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ มิได้สอนเพื่อความรู้ในเนื้อหา ดังนั้นครูจึงควรนำเนื้อหาของหลักภาษาที่จำเป็นต่อการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันมาผสมผสานแทรกไว้ในทักษะต่าง ๆ เป็นการสอนหลักภาษาเพื่อการใช้ภาษา
4. ส่งเสริมกระบวนการคิดควบคู่ไปกับการฝึกทักษะทั้ง 4 เพื่อปลูกฝังนิสัยในการคิดไตร่ตรองหาเหตุผล นำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้โดยครูใช้วิธีการสอนเข้าช่วย เช่น หลีกเลี่ยงการสอนแบบบรรยาย พยายามให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ กระตุ้นโดยใช้วิธีการถามตอบในเบื้องต้น เป็นต้น
5. ปลูกฝังนิสัยการรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยให้รู้จักเลือกหนังสืออ่าน กำหนดให้อ่านหนังสือเพิ่มเติม จัดกิจกรรมการค้นคว้า รายงาน อภิปราย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนโดยตรง เมื่อออกจากสถานศึกษาไปแล้ว

6. ควรประเมินผลความก้าวหน้าของผู้เรียนทุกระยะ และส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักประเมินผลความก้าวหน้าในการเรียนของตนเองได้ด้วย

7. ภาษาไทยเป็นวิชาทักษะ ทักษะจะเกิดขึ้นได้โดยการฝึกฝน ดังนั้นครูจึงควรจัดกิจกรรมฝึกปฏิบัติให้มาก เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความคล่องแคล่วและประสบความสำเร็จในการใช้ภาษา

8. ความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนแตกต่างกัน ดังนั้นครูควรหาวิธีช่วยเหลือผู้เรียนช้า ไม่ควรทอดทิ้งเพื่อให้ทุกคนประสบผลสำเร็จในการเรียนภาษาของตน การสอนซ่อมเสริมจะช่วยให้ได้มาก

9. การเรียนการสอนตามหลักการประการหนึ่งของหลักสูตร คือ มุ่งให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงในการดำรงชีวิต ดังนั้นครูจึงควรนำประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนพบเห็นหรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่ใกล้ตัวเด็กมาให้เรียนก่อน นอกจากนั้นวิธีการบางอย่างในภาษาไทยที่กำหนดไว้ล้วนมาจากหลักการดังกล่าวทั้งสิ้น ตัวอย่างเช่น การแต่งหนังสือเรียนโดยผูกเป็นเรื่องราวน่าอ่าน การแจกลูกสะกดคำโดยยึดตัวอักษรที่มองเห็นก่อน (คน = ค + น , เป + น + เบน + ี = เป็น) และให้รู้จักสระลดรูปเปลี่ยนรูปชั้นที่สูงขึ้น การเรียนสระผสมบางตัวที่ใช้มาก่อนสระเดี่ยวที่มาก่อน (สระเอา ก่อน สระเอ) ดังนี้ เป็นต้น

10. การเรียนภาษาไทยในโรงเรียน หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 กำหนดให้เรียนภาษาไทยกลางเหมือนกันหมดทั้งประเทศ รวมทั้งกำหนดจำนวนคำขั้นต่ำที่ควรรู้ไว้ 4,000 คำ เมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไปแล้ว ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องเกิดประโยชน์ต่อตนเอง และยังแสดงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชาติ ในขณะเดียวกันผู้สอนควรสร้างความสัมพันธ์ระหว่างภาษาไทยกลาง และภาษาถิ่นให้สื่อความหมายได้ตรงกันในการสอนภาษาไทยเบื้องต้นสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาเกี่ยวกับภาษาถิ่นด้วย

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอนภาษาไทย นอกจากครูจะศึกษาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และเอกสารประกอบหลักสูตรแล้ว ครูจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจในเรื่องของการเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน การวัดและประเมินผล การสอนซ่อมเสริม และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร กลุ่มทักษะภาษาไทย เพื่อช่วยให้การสอนภาษาไทยมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักสูตรมากยิ่งขึ้น

การเตรียมการสอน

การเตรียมการสอน หมายถึง การวางโครงการสอนของครู เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งเอาไว้ (ทองทิพย์ วรรณพัฒน์ และคณะ 2522 : 131) การเตรียมการสอนของครู ทำให้ครูล่วงหน้าว่าจะสอนอะไร มีวิธีการอย่างไร และนักเรียนจะได้อะไรจากสิ่งที่เรียน ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญในการเรียนการสอนแต่ละครั้ง การเตรียมการสอนแบ่งออกเป็นสองลักษณะใหญ่ ๆ คือ การเตรียมตัวของครูผู้สอน และการทำบันทึกการสอน

1. การเตรียมตัวของครูผู้สอน

การเตรียมตัวที่จะสอนของครูผู้สอนมี 2 ลักษณะ คือ การเตรียมตัวในระยะยาว หรือการเตรียมตัวโดยทั่วไปและการเตรียมตัวในระยะสั้น หรือการเตรียมตัวเพื่อจะสอนในแต่ละวัน

1.1 การเตรียมตัวในระยะยาว หรือการเตรียมตัวโดยทั่วไป การเตรียมตัวในลักษณะนี้ หมายถึงว่าในการเป็นครูนั้น ครูจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจตัวหลักสูตร คือจะต้องเข้าใจหลักการ จุดหมาย และโครงสร้างของหลักสูตรประถมศึกษา เพื่อให้รู้ว่าเราจะสอนอะไรแก่เด็ก และสอนไปทำไม จะสอนเด็กให้เป็นคนในลักษณะใด

การเตรียมตัวในลักษณะนี้ กระทำได้โดยมิวิทยากร ครูใหญ่ หรือศึกษานิเทศก์เป็นผู้อบรมให้ความรู้ ถ้าไม่มีโอกาสเข้ารับการอบรมก็เป็นหน้าที่โดยตรงของครูที่จะต้องศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ถ้าจะให้ดีจะต้องทำทั้งสองอย่าง กล่าวคือ เมื่อได้รับการอบรมเรื่องหลักสูตรใหม่แล้ว จะต้องมาศึกษาเอกสารต่าง ๆ เพิ่มเติม เพื่อให้มีความเข้าใจดียิ่งขึ้น เพราะในการสอนนั้น ถ้าครูเข้าใจหลักสูตรได้ดีมากเท่าไร ก็จะทำให้การสอนมีคุณภาพและบรรลุเป้าหมายมากขึ้นเท่านั้น

การเตรียมตัวระยะยาวนั้น ถ้าจะกล่าวถึงรายละเอียดแยกแยะออกไป ก็พอจะกล่าวได้ว่าครูจะต้องเตรียมตัวในเรื่องต่อไปนี้

1.1.1 ศึกษาตัวหลักสูตร เริ่มตั้งแต่หน้าแรก จนถึงหน้าสุดท้าย คือ เริ่มจากหลักการ จุดหมาย และโครงสร้างของหลักสูตร และศึกษารายละเอียดของหลักสูตรในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ โดยทำความเข้าใจสิ่งที่จะต้องสอน เริ่มจากจุดประสงค์การเรียนรู้ ความคิดรวบยอด/หลักการ และเนื้อหา จุดมุ่งหมายในการศึกษาหลักสูตร เพื่อหาขอบข่ายของกิจกรรม

และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ควรจะต้องจัดให้แก่ผู้เรียน เป็นการเตรียมตัว และรับทราบ เรื่องไว้ล่วงหน้า จะต้องสอนอะไร สอนอย่างไร แตกต่างไปจากที่เคยสอนอย่างไร เพื่อว่าจะได้ฝึกฝนตนเอง และศึกษาเพิ่มเติมในส่วนที่แปลกใหม่ ที่คิดว่าจะสอนไม่ได้

1.1.2 ศึกษาเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น แผนการสอน

คู่มือครู หนังสือเรียน แบบฝึกหัด ตลอดจนสื่อการเรียนการสอนอื่น ๆ ที่ส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นเตรียมไว้ให้ เอกสารต่าง ๆ เหล่านี้ได้เตรียมไว้เป็นรายชั้นเรียนจึงมีรายละเอียดสมบูรณ์กว่าตัวหลักสูตร ในแผนการสอนและคู่มือครูจะมีรายละเอียดที่กำหนดกิจกรรมให้ครูสอนได้เลย รายละเอียดในแผนการสอนจะมีความคิดรวบยอด จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียน สื่อการเรียน และวิธีวัดผลสำหรับเนื้อหานั้น ๆ ครูจะต้องศึกษาและอ่านเอกสารเหล่านี้ให้เข้าใจ และสำรวจดูว่า เรื่องใดหรือกิจกรรมใดบ้างที่สอนไม่ได้ จะได้ฝึกฝนและศึกษาเพิ่มเติม ดูว่าเอกสารแต่ละชนิดจะต้องใช้อย่างไร ในกรณีที่มีทั้งคู่มือ และแผนการสอน จะยึดอะไรเป็นหลัก ยึดอะไรเป็นส่วนประกอบและจะสอนให้สัมพันธ์กันได้อย่างไร แต่ละเรื่องจะต้องใช้เวลาเท่าไร อุปกรณ์การสอนหรือสื่อการเรียนตามที่กำหนดไว้ในแผนการสอนและคู่มือครู โรงเรียนมีแล้วหรือยัง ถ้ายังไม่มีจะจัดหาอย่างไร หรือจะใช้อะไรแทนได้ นอกจากนี้จะต้องตรวจสอบให้แน่ชัดว่า ในหนึ่งปีจะต้องสอนกลุ่มละกี่คาบ เพื่อจะได้กำหนดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้พอดีกับเวลา ถ้าหากแผนการสอนกำหนดไว้ให้อย่างแน่ชัดแล้ว ก็จะได้กำหนดหรือเตรียมตัวของตนเองให้ดำเนินตามแผนการสอนให้ได้

1.1.3 ศึกษาวิธีการวัดและการประเมินผลการเรียนตลอดจนการใช้

แบบฟอร์มต่าง ๆ ตามหลักสูตร จะต้องทำความเข้าใจถึงแนวคิด เหตุผล และหลักการของการวัดผลแบบใหม่ ศึกษาวิธีการอย่างละเอียด โดยศึกษาเอง และสอบถามผู้รู้ จนแน่ใจว่าสามารถปฏิบัติตามได้โดยถูกต้อง เข้าใจกลวิธีและเทคนิคต่าง ๆ ของการวัดผลทั้งในด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ แล้วจึงศึกษาแบบฟอร์มต่าง ๆ และการใช้แบบฟอร์มอย่างถูกต้อง

การเตรียมตัวในระยะยาวนั้น เป็นการเตรียมตัวก่อนที่จะเปิดภาคเรียน เพื่อศึกษางานทั้งหมดของครูว่าจะต้องทำอะไรบ้างในสอง-สามภาคเรียน หรือหนึ่งปีข้างหน้า ตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 จะพบว่า กรมวิชาการได้เตรียมสิ่งต่าง ๆ และกิจกรรมที่ควรจะต้องสอนไว้ เป็นแนวทางเรียบร้อยแล้ว หน้าที่หลักและความรับผิดชอบของครูโดยตรงก็คือ ศึกษาและทำความเข้าใจเอกสารต่าง ๆ อย่างถ่องแท้ แล้วปรับปรุงและฝึกฝนตนเองให้สอนได้ตามหลักสูตร

1.2 การเตรียมตัวในระยะสั้น หรือการเตรียมตัวเพื่อจะสอนในแต่ละวัน ได้แก่ การเตรียมตัวให้พร้อมเพื่อที่จะสอนในแต่ละวัน ตามกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ในตารางสอน ขั้นตอนในการเตรียมการสอนของครูจะมีดังต่อไปนี้

1.2.1 จะต้องดูกำหนดการสอนและตารางสอนก่อน ว่า เรื่องที่จะสอนต่อไปเรื่องอะไร ใช้เวลากี่คาบแล้วจึงไปดูแผนการสอนหรือคู่มือครูกลุ่มนั้น ๆ เพื่อศึกษารายละเอียดต่อไป

ก. ศึกษาความคิดรวบยอดทั้งหมดของบทหรือเรื่องนั้น แล้วถามตัวเองว่า เข้าใจความคิดรวบยอดที่เขียนไว้ในแผนหรือไม่ จะต้องวิเคราะห์และตีความให้เข้าใจ ถ้าไม่เข้าใจจะต้องสอบถามเพื่อนครูด้วยกัน หรือบุคคลที่จะให้ความช่วยเหลือได้

ข. ศึกษาจุดประสงค์ทั้งหมดของบท เพื่อทำความเข้าใจว่าสอนจบบทนี้แล้วนักเรียนจะทำอะไรได้บ้าง ซึ่งจะ เป็นแนวทางในการทดสอบการเรียนรู้ของเด็กด้วย

ค. ศึกษาเนื้อหาและรายละเอียดว่ามีอะไรบ้าง แล้ววิเคราะห์ดูว่าสอดคล้องกับความคิดรวบยอด และจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้แล้วหรือไม่ โดยพิจารณาว่า เนื้อหาแต่ละเรื่องสอดคล้องกับจุดประสงค์ข้อใด และความคิดรวบยอดข้อใด

ง. ศึกษากิจกรรมการเรียนทั้งหมด แล้วตรวจสอบดูว่ากิจกรรมแต่ละอย่างสนองเนื้อหาใด และจุดประสงค์ข้อใด สามารถสอนตามกิจกรรมนั้น ๆ ได้หรือไม่ ถ้าไม่ได้จะคิดหากิจกรรมใดมาแทน

จ. ศึกษาสื่อการเรียนทั้งหมดของแต่ละ เรื่องว่ามีอะไรบ้าง ตรงกับ เนื้อหาหรือกิจกรรมที่จะสอนหรือไม่ จะจัดหามาใช้ด้วยวิธีใด และอย่างไร ถ้าทำเองจะได้ใช้ทันเวลา

ฉ. ศึกษาการวัดผลหรือการประเมินผล แต่ละครั้งที่สอนว่ามีวิธีการอย่างไร วิธีการเหล่านั้นเหมาะสมกับการวัดเนื้อหาและกิจกรรมที่กล่าวไว้หรือไม่

1.2.2 จะต้องเตรียมที่จะสอนในแต่ละครั้ง หลังจากดูกำหนดการสอน ตารางสอนและรายละเอียดของแผนการสอนที่จะสอนในแต่ละวันแล้ว ดังนี้

ก. ศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติม เพื่อให้มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ เป็นอย่างดี เพราะเมื่อนักเรียนถาม ก็สามารถตอบได้ถูกต้อง ชัดเจน และมีความมั่นใจ

ข. ศึกษากิจกรรมที่จะต้องใช้แต่ละกิจกรรม โดยกำหนดไว้ในใจว่าจะใช้เวลากิจกรรมละเท่าไร จึงจะเหมาะสมกับเวลาที่ให้ไว้ในแผนการสอน ศึกษาและกำหนดขั้นตอนของกิจกรรมว่าจะเริ่มอะไรก่อนหลัง จะใช้ภาษาอย่างไร จะถามอย่างไรนักเรียนจึงจะเข้าใจ บางกิจกรรมจะมีการร้องเพลง หรือการสาธิตให้ดู ครูก็จะฝึกหัดหรือเตรียมผู้มีหน้าที่หรืออุปกรณ์ให้พร้อมก่อน กล่าวโดยสรุปก็คือครูจะต้องศึกษารายละเอียดของกิจกรรม แล้วฝึกฝนหรือเตรียมให้พร้อมที่จะสอนกิจกรรมนั้น ๆ ให้ได้ และเตรียมอุปกรณ์การสอนหรือสื่อการเรียนให้พร้อมตามที่นักเรียนต้องการ

1.2.3 เนื่องจากบางกลุ่มมีแผนการสอนอย่างเดียว ครูก็สอนตามแผนการสอนได้เลย แต่บางกลุ่มมีคู่มือครู หนังสือเรียน และแบบฝึกหัดด้วย ในกรณีเช่นนี้ครูจะต้องเตรียมตัวที่จะสอนให้ได้ตามแผนการสอน คู่มือครู รู้จักใช้หนังสือเรียนและแบบฝึกหัดให้ได้ตามที่หลักสูตรกำหนด ในกรณีที่กลุ่มนั้น ๆ มีทั้งแผนการสอน คู่มือครู หนังสือเรียน และแบบฝึกหัด มีขั้นตอนการเตรียมตัวในการสอน คือ

ก. ต้องศึกษาแผนการสอนและหรือคู่มือครูว่า จะต้องดำเนินการขั้นตอนในการสอนอย่างไร เพราะในแผนการสอนและหรือคู่มือครูจะบอกกิจกรรมการเรียนจากหนังสือเรียนแต่ละบทไว้อย่างละเอียด

ข. ต้องศึกษาหนังสือเรียน และแบบฝึกหัดว่ามีลักษณะอย่างไร จะใช้อย่างไรแต่ละบทเรียน พอจะมีหนังสืออ่านประกอบหรือไม่ จะเตรียมหรือหามาได้อย่างไร หรือจะใช้กิจกรรมอะไรแทน

เมื่อครูได้เตรียมตัวที่จะสอนในแต่ละวัน ตามจำนวนคาบที่กำหนด ตามขั้นตอนที่กล่าวมาแล้วข้างต้นทั้งหมด ก็ถือได้ว่าครูได้เตรียมการสอนอย่างดีแล้ว แต่เนื่องจากครูในชั้นประถมศึกษา จะต้องสอนคนละหลาย ๆ กลุ่มประสบการณ์หรือสอนเองทั้งหมด เป็นส่วนใหญ่ จึงอาจทำให้ล้าสน และเกิดหลงลืมได้ว่าได้สอนไปถึงไหนแล้ว เพื่อเป็นการเตือนความจำ ครูควรทำบันทึกการสอน หรือบันทึกสิ่งที่จะสอนหรือสอนไปแล้วด้วย จึงจะทำให้การเตรียมการสอนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. บันทึกการสอน

บันทึกการสอน เป็นสิ่งจำเป็นที่ครูทุกคนจะต้องทำ ในแผนการสอน คู่มือครู ได้เตรียมการไว้ให้ครูเกือบจะสมบูรณ์อยู่แล้ว คือ มีแผนการสอนอย่างละเอียด มีคู่มือครู และ

สื่อการเรียนอื่น ๆ ที่ได้บอกกิจกรรม เนื้อหา และขั้นตอนของการสอนไว้อย่างละเอียด และถือได้ว่าเป็นบันทึกการสอนที่เกือบจะสมบูรณ์อยู่แล้ว เว้นแต่บันทึกการสอนหรือแผนการสอนที่เตรียมไว้นั้น เตรียมไว้แบบรวมเป็นชุด ๆ เช่น ชุดละ 20 คาบ 50 คาบ เป็นต้น ครูจึงต้องนำมาแบ่งใหม่ เพื่อให้เหมาะกับจำนวนคาบในแต่ละวันหรือแต่ละครั้งที่สอน โดยทำเป็นรูปกำหนดการสอนและตารางสอน

ฉะนั้นการทำบันทึกการสอนของครูตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 จึงควร จะมีความมุ่งหมายที่จะ เป็นการ เดือนความจำของครูมากกว่า บันทึกการสอนที่สนองความมุ่งหมายนี้ ควรจะมีรูปแบบง่าย ๆ เช่น อาจบันทึกไว้ในช่องหมายเหตุของกำหนดการสอนที่ทำอย่างละเอียด ก็ได้ (กรมวิชาการ 2525 : 66-69)

ประโยชน์ของการเตรียมการสอน

1. ช่วยให้การ เรียนการสอนของครูดีขึ้น เพราะครูได้คำนึงถึงความมุ่งหมายของ บทเรียน ทาวิธีสอนที่ช่วยให้บทเรียน เข้าใจง่ายขึ้น ด้วยการใช้อุปกรณ์การสอนและการจัดกิจกรรม ที่เหมาะสม
2. ช่วยให้ครูสอนด้วยความมั่นใจยิ่งขึ้น
3. ช่วยให้ เด็กเกิด ความ เสื่อมใสศรัทธาในตัวครู
4. ช่วยให้การสอนของครู เป็นที่น่าสนใจ ไม่ เบื่อหน่าย
5. ช่วยให้การสอนของครู เป็นระ เบียบ เนื้อหาวิชาต่อเนื่องกันและสัมพันธ์กัน
6. เพื่อเป็นหลักฐานให้ครูทราบว่า เด็กได้เรียนอะไรไปบ้างและพร้อมที่จะ เรียนอะไร
7. เพื่อช่วยให้การ เรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
8. ทำให้ครูทำงานอย่างมีโครงการและมีหลักการที่ดี (ทองทิพย์ วรรณพัฒน์ และคณะ 2522 : 133)

การเตรียมการสอนล่วงหน้า จะทำให้ครูทราบขอบข่าย เนื้อหาและ เลือกกิจกรรมที่จะ นำ มาสอนได้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน ซึ่งนับได้ว่า เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนประสบผล สำเร็จตามที่ครูผู้สอนได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง วิธีสอนหรือเทคนิคในการสอน (กรมวิชาการ 2525 : 71)

กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง สภาพการณ์ของการเรียนรู้ในวงกว้างใด ๆ ที่เด็กเข้าร่วมด้วยอย่างเต็มใจ เพราะทำให้เด็กได้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่ตนปรารถนา โดยปกติแล้วมักเกี่ยวกับการสอบสวน การหาประสบการณ์และการศึกษาในสาขาวิชาหลายสาขาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเฉพาะหน้า (น้อมฤดี จงพยูหะ 2518 : 47)

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดในกระบวนการใช้หลักสูตร เพราะ เป็นกิจกรรมที่ครูผู้สอนจัดให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติตามที่หลักสูตรกำหนด การจัดการเรียนการสอนตามแนวของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มีดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจน เนื้อหาในแต่ละบทเรียนควรให้ยืดหยุ่นตามเหตุการณ์สภาพท้องถิ่น ความสนใจของผู้เรียน และให้มีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มประสบการณ์ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และถือว่า กระบวนการเรียนสำคัญพอ ๆ กับเนื้อหา
2. ผู้สอนควรใช้วิธีสอนที่จะให้ผู้เรียนรู้ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ฝึกให้คิดเป็นแก้ปัญหาเป็น และรู้จักนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน โดยพิจารณาวิธีสอนที่เห็นว่าเหมาะสมกับจุดประสงค์และลักษณะเนื้อหาวิชา เช่น การสอนแบบแก้ปัญหา ค้นคว้า อภิปราย ทำงานกลุ่ม ฯลฯ ทั้งนี้ครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้แสดง เป็นผู้กำกับ การแสดงและปล่อยให้ นักเรียนลงมือแสดงเอง
3. ผู้สอนควรคำนึงถึงการที่จะให้ผู้เรียนมีโอกาส เรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติควบคู่กันไป ซึ่งมีผลส่งเสริมคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล และให้ผู้เรียนอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข การเรียนการสอนภาคปฏิบัติจะ เน้นการทำงานเป็นรายกลุ่มหรือร่วมกัน เป็นสำคัญ
4. เวลาเรียนกำหนดไว้คาบละ 20 นาที ในการจัดสอนให้โรงเรียนหรือท้องถิ่น กำหนดช่วงเวลาเรียนเอง โดยกำหนดครั้งละกี่คาบ เป็นช่วงสั้นหรือช่วงยาวได้ตามความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ลักษณะ เนื้อหาวิชา และกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนการสอน สามารถแบ่งประเภทออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. การสอนที่ถือครูเป็นศูนย์กลางของความสนใจ

1.1 การบรรยาย มีความหมายจากแคบ ง่าย ไปถึงความหมายกว้างและลึกซึ้ง ความหมายในลักษณะหลัง หมายถึงการที่ผู้รู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้สนใจใคร่รู้ การสอนแบบบรรยาย ในห้องเรียน ก็หมายถึงครู เป็นคนพูดส่วนใหญ่ เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่ นักเรียนผู้รู้น้อยหรือยังไม่รู้ นักเรียนก็บันทึกสิ่งที่ครูพูดเอาไว้ อันนี้คือความเข้าใจของคนทั่ว ๆ ไป เมื่อพูดถึงการบรรยาย

ในระดับประถมศึกษาการบรรยายควรจะมีขอบข่ายของความหมายสักแค่นี้ ควรจะมองการบรรยายของครูในลักษณะง่าย ๆ หรือหมายความว่า ครูเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ให้นักเรียนฟัง เป็นลักษณะของการที่ครูบอกความรู้หรือให้ข้อเท็จจริงแก่เด็กโดยตรง การบรรยาย หรือการถ่ายทอดความรู้จากครูโดยตรงในระดับประถมศึกษา ควรจะกระทำให้น้อย และเป็นเพียง การเสริมกิจกรรมการสอนอย่างอื่น เท่านั้น ถ้าเห็นว่าไม่จำเป็นควรใช้วิธีอื่นแทน

1.2 การใช้คำถาม เพื่อสอนให้นักเรียนรู้จักคิด และหาคำตอบเอง ครูจะต้อง พยายามใช้คำถามกับนักเรียนมาก ๆ แต่อย่างไรก็ตาม การใช้คำถามที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ มิใช่ของง่าย ฉะนั้นครูจึงต้องศึกษาวิธีการและเทคนิคการใช้คำถามอยู่เสมอ คำถามชนิดที่เด็กจะ ต้องค้นคว้า ทดลองหรือหาข้อมูล เหตุผลมาประกอบมาก ๆ จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ที่จะทำให้เด็กคิดเป็น ฟังตนเองได้และมั่นใจตนเองยิ่ง ๆ ขึ้น

1.3 การสาธิต ได้แก่ การที่ครูแสดงหรือทำให้นักเรียนดู กิจกรรมการสาธิต จะแตกต่างกันไปตามลักษณะกลุ่มประสบการณ์ การสาธิต เป็นกิจกรรมการสอนที่ช่วยให้นักเรียน เข้าใจ ในเรื่องนั้น ๆ ดีขึ้น

2. การสอนที่เน้น เด็กเป็นศูนย์กลางของความสนใจ

2.1 การใช้หนังสือเรียน หนังสือเรียน เป็นสื่อการเรียนที่ช่วยให้ผู้เรียน เกิดการ เรียนรู้ได้อย่างดีประเภทหนึ่ง แต่ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้และรู้จักใช้หนังสือแบบ เรียนให้ เกิด ประโยชน์ จะใช้หนังสือแบบเรียนแทนครูไม่ได้ ครูจะต้องไม่ใช้หนังสือเพียงเพื่อครูอ่านแล้วให้นักเรียน อ่านตาม หรือให้นักเรียนในชั้นอ่านทีละคนจนครบชั้น แล้วครูอธิบายบ้าง เพียง เล็กน้อย เท่านั้น

2.2 การมอบหมายงานให้ทำ หรือการค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง ในการมอบหมายงานให้นักเรียนทำหรือ การให้นักเรียนค้นคว้าด้วยตนเองนั้น ครูจะต้องมีจุดหมายและเตรียมตัวล่วงหน้า จะต้องศึกษาและ ค้นคว่าล่วงหน้า ว่ามีแหล่งความรู้ และข้อมูลที่ใดบ้างที่นักเรียนจะไปศึกษาค้นคว้าได้

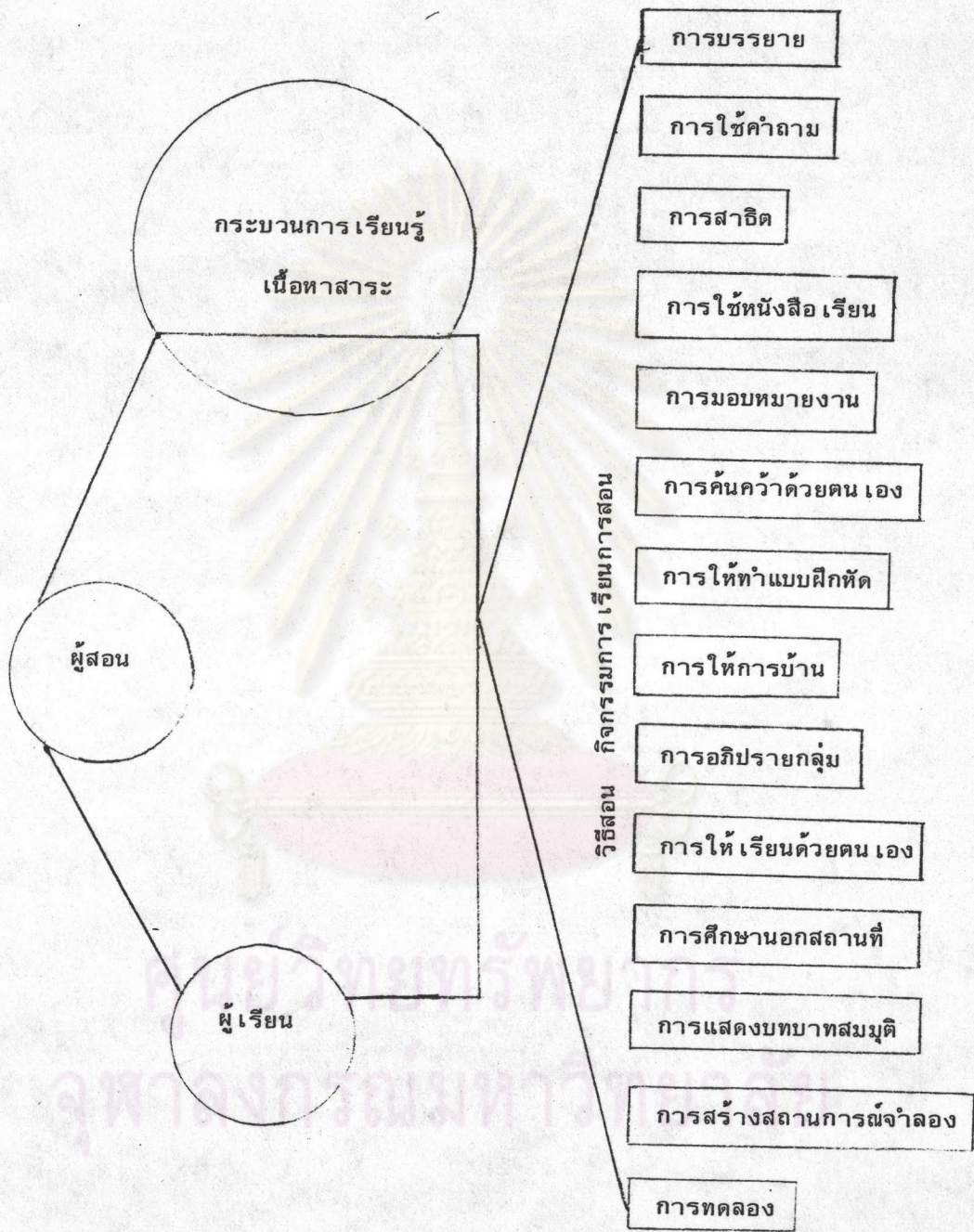
สำหรับเด็กชั้นประถมศึกษา ถ้าเป็นเด็กเล็ก ๆ ยังอ่าน-เขียนไม่ได้ ครูก็สามารถ ที่จะมอบหมายงานให้ไปค้นคว้าได้ เช่น ให้ไปหาข้อมูลง่าย ๆ เป็นต้นว่าผู้ใหญบ้าน ชื่ออะไร ให้ไปสอบถามพ่อแม่ หรือชาวบ้าน แล้วกลับมาบอกให้เพื่อนทราบ เมื่อเด็กอ่านออกเขียนได้ ครูก็ เริ่มให้นักเรียนรู้จักค้นคว้าโดยกำหนดแหล่งความรู้ที่แน่นอนให้ เช่น ค้นจากหนังสืออะไร ถึงหน้าไหน เมื่อเด็กเรียนในชั้นสูงขึ้นไปก็ให้ค้นคว้า และเรียบเรียงจากหลาย ๆ แหล่งความรู้

2.3 การให้ทำแบบฝึกหัดหรือการให้การบ้าน เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ของนักเรียน ผลงานจากการทำแบบฝึกหัด จะบอกให้ครูทราบว่านักเรียนเข้าใจบทเรียนที่เรียนไป แล้วหรือไม่ ถ้านักเรียนทำแบบฝึกหัดหรือทำการบ้านไม่ค่อยได้ ก็แสดงให้เห็นว่า ครูจะต้องสอน ซ่อม เสริมหรืออาจจะต้องทบทวนบทเรียนใหม่

2.4 การอภิปรายกลุ่ม เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและ คัดลั่นใจอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือการวางแนวทางและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของนักเรียนเอง เป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักคิด แสดงความคิดเห็น รู้จักใช้เหตุผล และรู้จักรับฟังความคิดเห็นของ ผู้อื่น ตลอดจนยอมรับในความคิดเห็นของคนอื่นที่แตกต่างไปจากตนเอง

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอาจเป็นลักษณะของประสบการณ์ตรง สิ่งจำลอง การแสดงละคร การสาธิต การศึกษานอกสถานที่ นิทรรศการ การจัดฉายภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ ภาพนิ่ง วิทยูหรือการบันทึกเสียง การดูและการอ่านภาพ แผนภูมิและตัวอักษร กิจกรรมการเรียน การสอนมีลักษณะ เป็นแผนภูมิแสดงให้เห็นได้ดังนี้ (กรมวิชาการ 2522 : 44)

แผนภูมิแสดงกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็น เทคนิคที่สำคัญในการสอนที่จะช่วยให้บทเรียนนั้น น่าสนใจ ก่อให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะศึกษา ทำให้ผู้เรียนเกิดความสุขสนาน เพลิดเพลิน เป็นการช่วยลด เวลาของครู ให้ไปทำงานด้านอื่นได้มากยิ่งขึ้น

ประโยชน์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1. ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนสนใจบทเรียนตลอดเวลาเกิดความสุขสนาน ไม่เบื่อหน่าย
2. เปิดโอกาสให้นักเรียนประสบความสำเร็จ เพราะนักเรียนได้เลือกทำกิจกรรม

ที่ตนสนใจและถนัดเป็นพิเศษ

3. ช่วยปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตยในโอกาสให้นักเรียนทำเป็นหมู่ เด็กจะปรึกษากัน แสดงความคิดเห็นและรับฟังคนอื่น รู้จักร่วมมือ เสียสละและรู้จักรับผิดชอบ
4. ช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความริเริ่มสร้างสรรค์และมีประสบการณ์
5. ช่วยให้เด็กได้เปลี่ยนอริยาบท เป็นการสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก
6. ช่วยปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอน เพราะนักเรียนจะเกิดความสุขสนานไปกับการเรียนมาก
7. ช่วยให้นักเรียนได้แสดงออกซึ่งความสนใจ ความถนัดและความสามารถ

(อัจฉรา ชิวพันธ์ 2521 : 4-5)

การใช้สื่อการสอน

สื่อการสอน เป็นตัวกลางที่มีความสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนการสอน เป็นตัวเชื่อมโยงเนื้อหา พฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากตัวครูไปสู่ตัวนักเรียน นักการศึกษาเรียกสื่อการสอนด้วยชื่อต่าง ๆ เช่น วัสดุการสอน สื่อการเรียนการสอน สื่อการศึกษา เทคโนโลยีทางการศึกษา

สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่จะเอื้อต่อการศึกษาลำเรียนของนักเรียน คือ ช่วยให้เกิดความรู้ ทักษะ ทศนคติ และกิจนิสัยที่พึงประสงค์ อาจเป็นสิ่งหนึ่งหรือหลาย ๆ สิ่งในต่อไปนี้คือ (1) หนังสือเรียนประจำวิชา (2) หนังสืออ่านประกอบ (3) หนังสืออ้างอิง (4) อุปกรณ์ประกอบการเรียน (5) วัสดุฝึก (6) คู่มือการสอน หรือ คู่มือครู (กรมวิชาการ 2522 : 17)

สื่อการเรียนการสอน หมายถึง ตัวกลางที่ใช้ในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อทำให้ครูและนักเรียน เข้าใจถึงสิ่งที่ถ่ายทอดถึงกันและกัน และให้ผลตามจุดมุ่งหมายการสอน

(สดดา ศุขปรีดี 2523 : 61)

สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งวิธีการที่ผู้สอนจะนำไปใช้ในการสอน เพื่อสื่อความหมายที่ผู้สอนประสงค์จะส่ง หรือจะถ่ายทอดไปยังผู้เรียน สื่อการสอน เป็นสิ่งจำเป็น และอำนวยความสะดวกต่อการเรียนการสอนอย่างยิ่ง สื่อการสอนทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามเป้าหมายที่มุ่งไว้อย่างรวดเร็ว (สมหญิง กลั่นศิริ 2521 : 17)

ประเภทของสื่อการสอน

เกอร์ลาค และอีลาย (อ้างถึงใน สุนันท์ ปัทมาคม 2522: 66) ได้แยกประเภทของสื่อการสอน ดังนี้

1. ของจริงและตัวบุคคล รวมทั้งสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงๆ เช่น การสาธิต การทดลอง การศึกษานอกสถานที่
2. สื่อการสอนประเภทภาษาพูดและภาษาเขียน หมายถึง คำพูด คำรา วัสดุตีพิมพ์ คำอธิบายในสไลด์ फिल्मสตริป แผ่นโปร่งใส
3. วัสดุกราฟิก เช่น แผนภูมิ แผนภาพ แผนสถิติ โปสเตอร์ การ์ตูน แผนที่ ลูกโลก ภาพวาด วัสดุเหล่านี้นอกจากจะนำมาใช้โดยตรงแล้วยังปรากฏในตำราแบบเรียน หนังสืออ้างอิงต่าง ๆ บนภาพโปร่งใส ในฟิล์มสตริป สไลด์ เป็นต้น
4. ภาพนิ่ง เป็นภาพที่ได้จากการถ่ายภาพ เป็นภาพถ่ายทั่วไปอาจใช้โดยลำพัง หรือใช้กับ เครื่องฉายภาพทึบแสง ให้มีขนาดภาพตามต้องการ นอกจากนี้ ยังหมายถึง สไลด์ 2" / 2" फिल्मสตริปที่ถ่ายด้วยฟิล์ม 35 มิลลิเมตร
5. ภาพที่เคลื่อนไหว ได้แก่ ภาพยนตร์ โทรทัศน์
6. การบันทึกเสียง ได้แก่ เสียงที่ได้จากเทปบันทึกเสียง จากแผ่นเสียงร่องเสียงของฟิล์มภาพยนตร์ วัสดุประเภทนี้จัดอยู่ในสื่อการสอนประเภทคำพูดและการเขียน แต่ต้องใช้ อุปกรณ์ประกอบจึงจะได้ยินเสียง
7. สื่อประเภทโปรแกรม เป็นสื่อที่แสดงขั้นตอนในสิ่งที่ต้องการจะสอนอาจใช้สื่อประเภทสัญลักษณ์ ทัศนวัสดุ หรือสื่อวัสดุรวมกัน เช่น บทเรียนโปรแกรม บทเรียนสำเร็จรูปที่ใช้กับ เครื่องช่วยสอน หรือคอมพิวเตอร์

สำเนา วราจากร (อ้างถึงใน ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2523: 112) ได้แยกประเภท
สื่อการสอนไว้ 3 ประเภท คือ

1. วัสดุและเครื่องมือที่ไม่ต้องฉาย ได้แก่ วัสดุเครื่องมือที่ไม่ต้องอาศัยเครื่องฉาย
และจอ เช่น รูปภาพ แผนภูมิ กราฟ ของจริง ของตัวอย่าง หุ่นจำลอง ลูกโลก แผนที่ กระดานดำ
ป้ายนิเทศฯ ฯลฯ รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ทักษะศึกษา นิทรรศการ การสาธิต การทดลอง
การแสดงละคร
2. วัสดุและเครื่องมือที่ต้องฉาย ได้แก่ สิ่งที่ต้องใช้เครื่องฉาย เช่น สไลด์
ฟิล์มสตริป ฟิล์มลูป แผ่นภาพโปร่งแสง ภาพยนตร์ ภาพทึบแสง บรรดาสิ่งที่จะนำไปฉายนี้มีคำรวม
เรียกว่า วัสดุ ส่วนเครื่องที่ใช้ฉายได้แก่ เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉาย
ฟิล์มสตริป เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เครื่องฉายภาพทึบแสง เครื่องฉายภาพจุลทัศน์ เหล่านี้
เรียกว่า อุปกรณ์
3. วัสดุและอุปกรณ์ ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับเสียง เช่น แผ่นเสียงและเทป
เครื่องเล่นแผ่นเสียง เครื่องเล่นเทป เครื่องรับวิทยุ และเครื่องขยายเสียง

หลักเกณฑ์ในการ เลือกใช้สื่อการสอน

สื่อการสอนจะเป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนก็ต่อ เมื่อผู้สอนรู้จัก
เลือกและนำมาใช้ได้เหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่ง กรมวิชาการได้ เสนอแนะ เกณฑ์ในการ เลือกใช้
สื่อการเรียนดังนี้

1. ครูผู้สอนควรคำนึงถึงสื่อการเรียนที่จะนำมาใช้นั้นให้ข้อเท็จจริงที่จะไม่ทำให้
เด็กเกิดความคิดรวบยอดผิด ๆ ได้
2. ในด้านเนื้อหาของสื่อการเรียน ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงคุณค่าทางการเรียนรู้
เป็นสำคัญ
3. สื่อการเรียนที่นำมาใช้นั้นต้อง เหมาะสมกับอายุ สติปัญญา และประสบการณ์
ของผู้เรียน
4. ผู้สอนควรตระหนักถึงผู้ใช้อยู่เสมอ เพราะสื่อการเรียนผู้เรียนควรจะใช้
มากกว่าผู้สอน

5. ผู้สอนควรศึกษาคู่มือประกอบการสอนก่อน เพราะคู่มือจะบอกเนื้อหาโดยย่อไว้สำหรับช่วยผู้สอน
6. ต้องคำนึงถึงสื่อการเรียนที่จะนำมาใช้นั้นจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความคิดวิพากษ์วิจารณ์ และก่อให้เกิดกิจกรรมร่วมกันในการเรียนการสอน
7. ต้องคำนึงอยู่เสมอว่าสื่อการเรียนนั้น จะช่วยสร้างปัญหาหรือแก้ปัญหาได้อย่างไรอย่างหนึ่งหรือไม่
8. ต้องรู้จักวิธีเก็บรักษาสื่อการเรียนต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพดีและใช้ได้ยาวนานที่สุด (กรมวิชาการ 2521 : 21)

การเตรียมตัวของครูในการใช้สื่อการเรียน

การใช้สื่อการเรียนให้บังเกิดผลดี ครูจะต้องเตรียมนักเรียนและอุปกรณ์ให้พร้อม ซึ่งครูควรปฏิบัติดังนี้

1. ศึกษาเรื่องราวและทดลองวิธีใช้แต่ละอย่างก่อนที่จะนำไปใช้สอนในชั้นเรียน ครูต้องทราบถึงความมุ่งหมายในการที่จะนำไปใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหา
2. สำรวจอุปกรณ์แต่ละชิ้นว่าอยู่ในสภาพที่จะนำมาใช้สอนได้ทันทีหรือไม่ ถ้าพบว่ามีข้อบกพร่องต้องรีบแก้ไขก่อนนำไปใช้ทุกครั้ง
3. ให้นักเรียนไปอ่านเรื่องที่ครูสอนในช่วงเวลาว่างก่อน เมื่อนักเรียนได้เห็นอุปกรณ์ที่นำมาใช้ประกอบการสอนเรื่องที่ตนอ่านมาแล้ว สามารถเชื่อมโยงเรื่องที่เป็นนามธรรมกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมได้อย่างถูกต้อง เป็นการช่วยให้เกิดความเข้าใจในบทเรียนดีขึ้น
4. ครูต้องเตรียมบทเรียนร่วมกับนักเรียนในบางโอกาส เพราะฉะนั้นครูจะต้องมอบหมายให้นักเรียนทำ เช่น กำหนดหัวข้อให้นักเรียนอภิปราย โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม (สุทิน เนียมพลับ 2522 : 13)

แหล่งจัดหาสื่อการสอน

ครูควรรู้แหล่งจัดหาสื่อการสอน เพื่อเป็นการประหยัดเงินและเวลา ซึ่งครูอาจจัดหาสื่อการสอนได้จาก

1. แหล่งวัสดุที่มีอยู่แล้วในโรงเรียน ตามปกติการดำเนินการสอนในโรงเรียน ผู้สอนจะให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่แล้ว ก็อาจจะได้พบแหล่งวัสดุที่จะนำมาใช้ในการเรียน การสอนได้เป็นอย่างดี เช่น เศษวัสดุเหลือใช้ต่าง ๆ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

2. แหล่งวัสดุที่ได้จากการจัดระบบงานของโรงเรียนเอง บางโรงเรียนอาจจะมี การผลิตวัสดุสำหรับอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สอน และเตรียมพร้อมที่จะช่วยเหลือครูในการ จัดหาวัสดุไว้ใช้สอนในชั้นเรียนได้เสมอ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ครูผู้สอน เกิดความคิดริเริ่ม เป็น อย่างดี

3. แหล่งวัสดุที่มีอยู่ในชุมชนหรือท้องถิ่นนั้น ๆ ได้แก่ ก้อนอิฐ ก้อนหิน ใบไม้ เมล็ดพืช ต่าง ๆ วัสดุเหลือใช้ในท้องถิ่น เช่น กล้องกระดาษต่าง ๆ ผาขวด กระบอง ตลอดจนแหล่งบริการ ใกล้เคียง เป็นต้น

4. แหล่งวัสดุที่จะหาได้จากนอกชุมชน หรือท้องถิ่นอื่น ๆ สื่อการเรียนที่จะหาให้ได้ จากภายนอกท้องถิ่นนั้น อาจจะเป็นวัสดุที่ส่วนกลางจัดหามาให้ เช่น แผ่นภาพต่าง ๆ บัตรงาน หนังสือเรียน แบบฝึกหัด หนังสืออ่านเพิ่มเติม เพลง และเกมต่าง ๆ เป็นต้น (กรมวิชาการ 2521 : 21)

ประโยชน์ของสื่อการสอน

บราวน์ นอร์เบอร์ค และสรีคเลย์ (Brown Norberg and Srygley 1972 :

1 - 3) กล่าวถึงประโยชน์ของสื่อการสอนต่อการเรียนการสอนดังนี้

1. สื่อการสอนสามารถเพิ่มผลผลิตทางการศึกษาให้มากขึ้น
2. สื่อการสอนสามารถช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้มากขึ้น
3. สื่อการสอนช่วยให้พื้นฐานการเรียนรู้ เป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มากขึ้น
4. สื่อการสอนช่วยเพิ่มพลังความต้องการการเรียนรู้
5. สื่อการสอนช่วยสื่อความหมายระหว่างผู้เรียนและผู้สอนได้อย่างเต็มที่ และช่วย ให้การจัดช่องว่างระหว่างผู้เรียนและผู้สอนให้น้อยลงที่สุด

6. สื่อการสอนช่วยเพิ่มผลรวมของความสำเร็จทางการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น

สื่อการสอน มีความสำคัญมากต่อการเรียนการสอน เพราะช่วยให้นักเรียนสนใจและ ตั้งใจเรียน ช่วยทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ดี เกิดการเรียนรู้ที่คงทนตลอดจนสามารถนำ ความรู้ไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรหาหรือผลิตสื่อการสอนเพื่อนำมาใช้ประกอบ การเรียนการสอนให้มากที่สุด

การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผล เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนการสอน เพราะเป็นตัวบ่งชี้ว่า การเรียนของนักเรียนและการสอนของครูบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งเอาไว้หรือไม่

ความหมายของการวัดผล

การวัดผล หมายถึง กระบวนการที่ตัวเลขหรือสัญลักษณ์ จะถูกนำมาเกี่ยวข้องกับลักษณะของวัตถุ คน หรือ สิ่งที่จะวัด การวัด จึงต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. ต้องมีกลุ่มของวัตถุ หรือคน
2. มีคุณสมบัติของลักษณะที่จะวัด
3. มีการทำโดยการให้ตัวเลขหรือสัญลักษณ์กับลักษณะวัตถุ
4. ต้องพิจารณาถึงธรรมชาติตลอดจนนำตัวเลขหรือสัญลักษณ์เหล่านี้ไปใช้

(อุทุมพร ทองอุไทย 2520 : 29)

การวัดผล หมายถึง กระบวนการในการกำหนดตัวเลขหรือคะแนนหรือสัญลักษณ์อื่นใด เพื่อแทนปริมาณหรือคุณภาพของพฤติกรรมแต่ละด้านที่เจริญก้าวหน้าในตัวนักเรียน

(บรรดล สุขปิติ 2524 : 3)

การวัดผล หมายถึง การบอกคุณลักษณะของคนหนึ่งที่ได้พัฒนาขึ้นอย่างกว้างขวางจากการให้การศึกษา ซึ่งจะบอกคุณลักษณะได้ 2 วิธี

1. การบอกคุณลักษณะด้วยการทดสอบ
2. การบอกคุณลักษณะด้วยการสังเกตพฤติกรรม (Thorndike 1972: 5)

ความหมายของการประเมินผล

การประเมินผล หมายถึง ขบวนการที่ครูนำผล ๆ รายการที่ทราบจากการวัดไปใช้ ก็คือ ครูนำผลจากการวัดผลเหล่านั้นมารวมกัน เพื่อนำไปใช้วินิจฉัย ตีราคา คุณค่า และชี้ขาดลง เป็นผลสรุปว่า เด็กคนนั้นมีคุณภาพสูงหรือต่ำ สมควรสอบได้หรือตก และการประเมินค่าที่ค่านั้นต้องตั้งอยู่บนรากฐานของการวัดที่ดีด้วย (ชวาล แพรัตกุล 2518 : 14)

การประเมินผล หมายถึง การเอาผลของการวัดมาพิจารณาตัดสินใจตีราคา โดยอาจเอาความคิดของครูเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย หรือ เปรียบ เทียบกับ เกณฑ์มาตรฐานอย่างใด อย่างหนึ่งแล้วตัดสินใจว่าสูงกว่าเกณฑ์ ต่ำกว่าเกณฑ์ หรือ เก่ง อ่อน ปานกลาง การประเมินผล จะเชื่อถือได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับการวัดผล (บุญทัน อยู่ชมบุญ 2529 : 217)

การประเมินผล หมายถึง กระบวนการพิจารณาที่มีระบบ เกี่ยวกับสัมฤทธิ์ผลของนักเรียน ตามจุดประสงค์ของการสอน (Gronlund 1976 : 6)

การประเมินผล หมายถึง การตัดสินความสามารถ ซึ่งใช้คะแนนจากการวัดมาเป็น เครื่องพิจารณาประกอบการตัดสินและมีหลายกรณีที่ต้องใช้สิ่งอื่น ๆ มาประกอบ นอกจาก การใช้คะแนน เช่น ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งนั้น (Ebel 1972 : 362)

จากความหมายของการวัดและประเมินผล สรุปได้ว่าการวัดผลมาก่อนประเมินผล นั่นคือการประเมินผลเป็นการนำผลของการวัดผลมาตัดสินคุณค่าเพื่อสรุปว่ามีคุณภาพอย่างไร และสามารถวินิจฉัยได้ว่านักเรียน เก่งหรืออ่อน ทั้งนี้ นักเรียนจะต้องผ่านขั้นตอนการวัดผลที่มีมาตรฐาน ที่ดี

ระเบียบการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (กระทรวงศึกษาธิการ 2526 : 65) จึงได้กำหนดหลักการประเมินผลการเรียนไว้ 3 ประการ ดังนี้คือ

1. ให้โรงเรียนมีหน้าที่ประเมินผลการเรียนทุกชั้น เว้นแต่การวัดผลปลายปีชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. ให้มีการประเมินผลการเรียน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและเพื่อตัดสินผล การเรียน
3. ให้หน่วยงานที่ควบคุมดูแลโรงเรียนประถมศึกษาและกรมวิชาการตรวจสอบ มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนต่าง ๆ เป็นระยะ ๆ

วิธีการวัดและประเมินผลตามระเบียบการประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มี 2 วิธี ดังที่ อนันต์ จันทร์ทวี (2526 : 292) ได้กล่าวไว้มีดังนี้

1. การวัดและประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน เป็นการวัดและประเมินผลระหว่างที่กำลังเรียนกำลังสอน เพื่อตรวจสอบว่านักเรียนคนใดมีผลสัมฤทธิ์ผ่านเกณฑ์แล้วหรือไม่ และยังใช้ผลการสอบ เพื่อตรวจสอบตัวครูผู้สอนด้วย การวัดและประเมินผลในลักษณะนี้จะช่วยในการปรับปรุงการสอนของครูและการเรียนของนักเรียน

2. การวัดและประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียนการสอน เป็นการวัดและประเมินผลหลังจากที่ผู้เรียนเรียนไปแล้วชั่วระยะเวลาหนึ่ง เช่น จบบทเรียน อาจจะเป็นเวลาหนึ่งเดือนหรือหนึ่งภาคเรียน ครูผู้สอนต้องการทราบว่าผู้เรียนแต่ละคนมีผลสัมฤทธิ์มากน้อยเพียงใดเมื่อเทียบกับกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน ผลจากการวัดและประเมินผลแบบนี้ใช้ในการตัดสินผลการเรียน การสอน หรือตัดสินว่าผู้เรียนคนใดควรจะได้ระดับคะแนนใด

จะเห็นได้ว่าการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ครูจะต้องปฏิบัติควบคู่ไปกับการเรียนการสอน เพื่อตรวจสอบว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างที่พึงประสงค์ไว้หรือไม่ และเป็นข้อมูลย้อนกลับ สำหรับครูใช้ตรวจสอบการจัดการเรียนการสอนของตนและนำมาปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การสอนซ่อม เสริม

การที่นักเรียนเรียนช้ากว่าเพื่อนหรือเรียนได้เร็วกว่าเพื่อนนั้น ครูผู้สอนควรมีวิธีการเพิ่มคุณภาพของการศึกษา และช่วยให้นักเรียนเรียนได้ตามความสามารถของตน ซึ่งครูผู้สอนสามารถทำได้โดยการสอนซ่อม เสริม เพื่อพัฒนาเด็กเรียนทั้งที่เรียนช้าและเรียนได้เร็วให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ความหมายของการสอนซ่อม เสริม

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2520 : 33) ได้ให้ความหมายของการสอนซ่อม เสริมออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1. การสอนซ่อม คือ การสอนนักเรียนที่เรียนอ่อน เรียนไม่ทันเพื่อนในชั้น เมื่อให้เรียนทันเพื่อนในระดับชั้นเดียวกัน หรือเรียนทันตามโครงการที่กำหนดไว้
2. การสอนเสริม คือ การสอนนักเรียนที่ฉลาดให้ได้ใช้ความสามารถที่มีอยู่ให้เต็มที่ และเป็นไปในแนวทางที่ถูกที่ควรและเป็นประโยชน์

อำไพ สุจริตกุล (2516 : 46) ให้ความหมายของการสอนซ่อมเสริมว่าเป็นการสอน เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องและเสริมทักษะการเรียนรู้ใหม่ ๆ ให้แก่เด็ก เป็นการสอนที่จัดขึ้นสำหรับเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษจากครู

การสอนซ่อมเสริมจะมีความหมายเป็น 2 ลักษณะ คือ การสอนซ่อมเสริมสำหรับนักเรียนที่เรียนอ่อน และการสอนเสริมสำหรับนักเรียนที่เก่ง ดังนั้นในการจัดสอนซ่อมเสริมแต่ละครั้งครู จะต้องเลือกวิธีสอนอุปกรณ์ที่ใช้ให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน

ประเภทของการสอนซ่อมเสริม

การสอนซ่อมเสริม แบ่งออกเป็น 4 ประเภทได้ดังนี้

1. การสอนเพื่อแก้ไข เป็นการสอนในชั้นปกติ ผู้สอนควรเป็นครูประจำชั้น หรือ ครูประจำวิชา จะสอนเมื่อนักเรียนทั้งชั้น หรือนักเรียนส่วนใหญ่ในชั้น เข้าใจผิดในเนื้อหาบางอย่าง หรือเรียนอ่อนกว่าที่ควรในบางเรื่องบางวิชา ผู้สอนต้องวิเคราะห์ปัญหา แล้วนำเทคนิคการสอนซ่อมเสริมมาแก้ปัญหานั้น ๆ

2. การสอนเด็กที่บกพร่อง เป็นการสอนที่แยกเด็กออกไปจากชั้นเรียนปกติ การสอนประเภทนี้มักจะทำเป็นรายบุคคล หรือจัดเป็นกลุ่มย่อยตามลักษณะของข้อบกพร่อง ที่ปรากฏอย่างเดียวกัน เช่น การเรียน การอ่าน การพูดไม่ชัด

3. การสอนแบบปรับสภาพ เป็นการสอนเด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำ เด็กประเภทนี้มีความสามารถในการเรียนรู้อยู่ในวงจำกัด เนื้อหาและวิธีการสอนจะต้องให้ใกล้เคียงกับความสามารถในการเรียนของเขา ความคาดหวังในตัวเด็กต้องแตกต่างไปจากเด็กปกติ เพราะเด็กจะเรียนได้ช้า

4. การสอนเร่ง หรือการสอนเพิ่ม เป็นการสอนเด็กฉลาด หรือเด็กที่มีสติปัญญาสูง แต่ไม่ได้ใช้ความสามารถทางสติปัญญาเต็มที่ ทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียนเท่าที่ควร อาจเนื่องมาจากการไม่ได้รับการยอมรับ มีปัญหา การปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน หรือมีปัญหาทางอารมณ์ (Otto 1973 : 34 - 35)

วิธีการสอนซ่อม เสริม

สมศักดิ์ ลินธูรเวชย์ (2523 : 25) ได้กล่าวถึงวิธีการสอนซ่อม เสริมไว้ว่า การสอนซ่อม เสริมนักเรียนมีหลายวิธีขึ้นอยู่กับสภาพของโรงเรียนว่าควรจะเลือกวิธีใดจึงจะเหมาะสม หรืออาจจะเลือกหลาย ๆ วิธีก็ได้ เช่น

1. นักเรียนสอนกันเอง ในการสอนซ่อม เสริมผู้สอนอาจจะคัดเลือกนักเรียนเก่ง ช่วยสอนนักเรียนที่ยังไม่บรรลุจุดประสงค์ โดยให้ช่วยสอนตัวต่อตัว หรือสอน เป็นกลุ่มย่อย ข้อดีของการที่ให้นักเรียนสอนกันเอง ก็คือ นักเรียนใช้ภาษาแบบเดียวกัน ดังนั้น การถ่ายทอดความรู้อีกดี การใช้ถ้อยคำอธิบายก็ดี ย่อมจะทำให้เข้าใจง่ายกว่าภาษาที่ครูใช้ และยังทำให้ผู้ช่วยสอนสนใจการเรียนเพิ่มขึ้น เพราะต้องมีความรับผิดชอบมากขึ้น
2. การสอนแบบตัวต่อตัว การสอนซ่อม เสริมแบบตัวต่อตัวระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน เป็นวิธีที่ดีที่สุด เพราะผู้สอนสามารถเลือกใช้ถ้อยคำ หรือวิธีการได้เหมาะสมกับนักเรียน สามารถจะชักจูงความสนใจของนักเรียนได้อย่างใกล้ชิด และสามารถสอนได้ตรงตามที่นักเรียนกำลังมีปัญหาค
3. การสอน เป็นกลุ่มย่อย เพื่อความสะดวกควรจัดนักเรียนที่มีปัญหาเหมือน ๆ กัน อยู่ในกลุ่ม เดียวกัน ผู้สอนอาจจะใช้วิธีการสอนและให้งานสลับหมุนเวียนกันไปทีละกลุ่ม นักเรียนในแต่ละกลุ่มจะช่วยกันแก้ปัญหาความ เข้าใจในบทเรียนซึ่งกันและกัน ร่วมมือซึ่งกันและกันไม่ทำให้ใครมีความรู้สึกมีปมด้อยหรือปมเด่น ผู้สอนนอกจากจะใช้ครูที่สอนประจำแล้วก็อาจจะ เปลี่ยนให้ผู้อื่นสอนแทนหรือหมุนเวียนกันก็ได้
4. แบบ เรียนสำเร็จรูป ในกรณีที่ผู้สอนพบว่านักเรียนมีปัญหาในการเรียนบางเรื่อง อาจจะใช้แบบเรียนสำเร็จรูป แบบง่ายไม่ซับซ้อน เป็นสื่อในการเรียน โดยนักเรียนแต่ละคนต้องอ่าน ทำแบบฝึกหัด และตรวจคำตอบของตนเองในแบบฝึกหัดสำเร็จรูปนั้น
5. สมุดแบบฝึกหัด เรียนด้วยตนเอง ลักษณะของสมุดแบบฝึกหัด เรียนด้วยตนเอง คล้ายแบบเรียนสำเร็จรูป เพราะ เริ่มต้นด้วยการให้บทเรียนแล้วให้แบบฝึกหัด ต่อจากนั้นจึงเฉลยคำตอบ ลักษณะที่แตกต่างกันก็คือสมุดแบบฝึกหัด มีแบบฝึกหัดมากกว่าแบบเรียนสำเร็จรูป เพราะมีจุดมุ่งหมายที่จะให้นักเรียนได้ทำแบบฝึกหัด เป็นการฝึกทักษะให้มากยิ่งขึ้น

๕. เขียนคำถามเอง โดยการมอบหมายให้นักเรียนอ่านบทเรียนแล้ว เขียนคำถามจากบทเรียนนั้นลงบัตรคำ จากนั้นจึง เขียนคำตอบลงบนอีกด้านหนึ่ง เมื่อเขียนเสร็จแล้ว นักเรียนจับคู่เพื่อฝึกหัดโดยการถาม - ตอบ

๗. ให้ทำกิจกรรมเพิ่มเติม ภายหลังจากการวินิจฉัยปัญหา ถ้าพบว่า ผู้เรียนมีความเข้าใจแล้ว แต่สมควรได้รับการฝึกทักษะเพิ่มขึ้นอีก ผู้สอนอาจใช้วิธีการมอบหมายงานให้ทำ เช่น ทำแบบฝึกหัดเพิ่มขึ้น

ประโยชน์ของการสอนซ่อม เสริม

พันทิพา อุทัยสุข (๒๕๒๔ : ๓๐) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการสอนซ่อม เสริมไว้ดังนี้

๑. ทำให้ผู้เรียนที่เรียนอ่อนสามารถเรียนได้ทันเพื่อน
๒. ทำให้ผู้เรียนทั้งหมดเรียนได้ดีขึ้นกว่าเดิม
๓. ทำให้ผู้เรียนที่เรียนเก่งอยู่แล้ว สามารถเรียนได้ดีที่สุดตามความสามารถ

การจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร กลุ่มทักษะไทย

กิจกรรม เสริมหลักสูตร เป็นกิจกรรมพิเศษที่จัดขึ้น ให้ความสำคัญไปกับการเรียนการสอนภายในห้องเรียน เนื่องจากสภาพของสังคมในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไป จึงต้องมีการปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนให้พัฒนาตามไปด้วย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ความหมายของกิจกรรม เสริมหลักสูตร

คาร์เตอร์ วี. กู๊ด (Good 1973 : 3) ได้ให้ความหมายของกิจกรรม เสริมหลักสูตรไว้คือ "โปรแกรมและการจัดการดำเนินงานซึ่งนักเรียนหรือสถาบันทางการศึกษาจัดขึ้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความสนุกสนาน เพิ่มพูนความรู้ ให้โอกาสแสดงความสามารถ ไม่มีการให้หน่วยกิต ต้องจัดหาเงินเพื่อการดำเนินการเอง และอยู่ภายใต้การควบคุมของสถาบันการศึกษา"

ศตวรรษ เฮอร์เบิร์ต (Herbert 1969 : 33) กล่าวไว้ว่า "กิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้การแนะนำที่ถูกริธี และอยู่ในความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัย หรือวิทยาลัย โดยกิจกรรมนั้นไม่มีการลงคะแนนเข้ามาเกี่ยวข้อง" และในปีเดียวกันนี้ คาร์เมเน เจ จาไมอัส (Jamias 1969 : 98) ก็ได้ให้ความหมายไว้เช่นกันว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง การจัดองค์การเพื่อเตรียมเปิดโอกาสในการเสริมประสบการณ์พิเศษ สร้างความสัมพันธ์มูลฐาน และเป็นที่พักประชาธิปไตย ซึ่งนักศึกษาจะได้มีโอกาสเรียนรู้ถึงการเป็นประชาธิปไตยที่ดีในอนาคต เป็นการสร้างนิสัยที่มีคุณค่า ทักษะที่นำสรรเสริญ อุทิศที่ถูกต้อง อันเป็นการสร้างประชากรที่ดีที่มีคุณค่าแก่สังคม"

กล่าวโดยสรุป กิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นนอกเวลาเรียนปกติ เพื่อสนองความต้องการและความสามารถของนักเรียน ให้เป็นผู้แสวงหาความรู้ให้แตกฉานยิ่งขึ้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2521 : 1) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

1. เพื่อให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย
2. เพื่อให้มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
3. เพื่อให้มีความเข้าใจและเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
4. เพื่อให้มีความรับผิดชอบ ในการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ภายในขอบเขตของกฎหมาย
5. เพื่อให้มีความซาบซึ้งในคุณค่า คำขวัญและส่งเสริมเอกลักษณ์ วัฒนธรรมอันดีงามของชาติไทย
6. เพื่อให้เกิดความรักและความสามัคคีในหมู่คณะ
7. เพื่อส่งเสริมทักษะ ความถนัด และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
8. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจ และรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
9. เพื่อให้รู้จักบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและสร้างความมั่นคงของชาติ
10. เพื่อให้เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงาม
11. เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา

จากจุดมุ่งหมายดังกล่าว จะมุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ได้กว้างขวาง มีวุฒิภาวะ
ทั้งทางร่างกายและจิตใจ รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตัวเองและสังคม

ประกาศพรณ สุวรรณสุข (2523 : 48) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมเสริม
หลักสูตรในเอกสารประกอบการสอนชุดวิชา ระบบการเรียน การสอน หน่วยที่ 12.1.3 ของ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ดังนี้

1. ผู้สอนสามารถใช้กิจกรรม เสริมหลักสูตร เป็น เครื่องมือในการ เปลี่ยนแปลง
พฤติกรรมการรวมกลุ่มของผู้เรียนไปในทางที่ดีตามความต้องการของสังคม
2. ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์ตรง และสามารถนำเอาประสบการณ์เหล่านี้ไปใช้
ในชีวิตประจำวันได้
3. ช่วยส่งเสริมความ เจริญเติบโตของผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์
สังคมและสติปัญญา
4. ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักใช้เวลาว่างไปในทางที่ถูกต้อง
5. ช่วยฝึกให้ผู้เรียนรู้จักอยู่ร่วมกันโดยราบรื่นในสังคมประชาธิปไตย
6. ช่วยฝึกให้ผู้เรียนรู้จักใช้ความคิด ตัดสินใจ และสามารถทำสิ่งต่างได้โดยลำพัง
7. ช่วยฝึกให้ผู้เรียน รู้จักการร่วมมือกันทำงานในสังคม
8. ช่วยฝึกให้ผู้เรียนมีความสำนึกดี รักสถาบันและรักหมู่คณะ
9. ช่วยฝึกให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัย
10. ช่วยฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการ เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
11. ส่งเสริมความสนใจให้เหมาะสมกับลักษณะของความแตกต่างของผู้เรียน เป็น

รายบุคคล

12. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในสาขาที่ตนถนัด
13. ช่วยลดปัญหาการขาดเรียนของผู้เรียน เพราะสถาบันได้จัดกิจกรรมให้สิ่งที่ผู้เรียน
สนใจ ผู้เรียนก็จะกระตือรือร้นที่จะมาเรียน
14. สร้างอุปนิสัยที่ดีให้แก่ผู้เรียน เช่น การจัดกิจกรรมชุมนุมจะช่วยให้สมาชิก เข้าใจ
ปัญหาของผู้อื่น รู้จักรับใช้ผู้อื่น ไม่เป็นคนเห็นแก่ตัว

การจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร กลุ่มทักษะภาษาไทย

อัจฉรา ชิวพันธ์ (2531: 80-81) ได้เสนอแนะรูปแบบการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร กลุ่มทักษะภาษาไทยในระดับประถมศึกษา ไว้ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมได้วาที
 - 1.1 เชิญวิทยากรหรือผู้ที่มีชื่อเสียงในวงการศึกษาและภาษาไทยมาได้วาทีเพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสศึกษาตัวอย่างและวิธีการต่าง ๆ ในการได้วาที
 - 1.2 ให้นักเรียนได้วาที ในสถิติที่กำหนดให้ระหว่างนักเรียนในโรงเรียน
 - 1.3 ให้นักเรียนได้วาที กับนักเรียนโรงเรียนอื่น ๆ
2. การจัดกิจกรรมเชิญวิทยากร
 - 2.1 เชิญวิทยากรมาบรรยาย อภิปราย หัวข้อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทย
 - 2.2 เชิญผู้เชี่ยวชาญในด้านการละเล่นแบบไทยต่าง ๆ มาสาธิต เช่น การแสดงเพลงพวงมาลัย เพลงเรือ ขับเสภา ฯลฯ
3. การจัดกิจกรรมนิทรรศการ
 - 3.1 นิทรรศการผลงานของกวีที่มีชื่อเสียงในการแต่งคำประพันธ์ในสมัยต่าง ๆ เช่น ศรีปราชญ์ สุนทรภู่ ฯลฯ
 - 3.2 จัดป้ายนิเทศสรุปความรู้ต่าง ๆ ทางภาษาไทย
 - 3.3 จัดนิทรรศการผลงานของนักเรียนจากการเรียนภาษาไทย เช่น ผลงานประดิษฐ์ และสร้างสรรค์ต่าง ๆ
 - 3.4 จัดนิทรรศการผลงานจากการประกวดผลงานทางภาษาไทย เช่น ประกวดเรียงความ ประกวดแต่งกลอน
4. การจัดกิจกรรมการประกวดและการแข่งขัน
 - 4.1 ประกวดแต่งคำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ
 - 4.2 ประกวดเล่านิทานประกอบท่าทาง
 - 4.3 ประกวดอ่านทำนองเสนาะ
 - 4.4 ประกวดคัดลายมือ
 - 4.5 ประกวดทำบัตรอวยพรในโอกาสต่าง ๆ

- 4.6 แข่งขันทายมัญหาทางภาษาไทย
- 4.7 แข่งขันการแสดงทำไม้ประกอบสุภาษิต คำพังเพย
- 4.8 แข่งขันการแสดงละครในโอกาสต่าง ๆ หรือประกอบบทเรียน
- 4.9 แข่งขันการพูดสดวีรกรรมหรือ เกียรติคุณของบุคคลต่าง ๆ
5. การจัดทำสมุดรวบรวมความรู้ทางภาษาไทย
 - 5.1 การจัดทำสมุดรวบรวมตัวการ์ตูน
 - 5.2 การจัดทำสมุดรวบรวมคำควบกล้ำ
 - 5.3 การจัดทำสมุดรวบรวมคำที่มักอ่านผิด
 - 5.4 การจัดทำสมุดรวบรวมคำที่มักเขียนผิด
 - 5.5 การจัดทำสมุดภาพรวบรวมสถานที่สำคัญทางวรรณคดี
6. การจัดทำหนังสือ เสริมการอ่าน
 - 6.1 การทำหนังสือนิทานคำกลอนจากนิทานอีสป
 - 6.2 การทำหนังสือนิทานจากสุภาษิตคำพังเพย
 - 6.3 การทำหนังสือนิทานประกอบภาพจาก เรื่องที่นักเรียนคิดขึ้นเอง
7. การจัดกิจกรรมการสัมภาษณ์
 - 7.1 การสัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ จากชุมชน
 - 7.2 การสัมภาษณ์ครูและบุคลากรในโรงเรียน
 - 7.3 การสัมภาษณ์เพื่อน ๆ
8. การจัดกิจกรรมทัศนศึกษา
 - 8.1 การนำนักเรียนไปท่องเที่ยวศึกษาหาความรู้จากสถานที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับทางวรรณคดีบ้าง บทเรียนบ้าง
 - 8.2 การจัดนำนักเรียนไปชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เพื่อหาความรู้เกี่ยวกับวัตถุโบราณที่สัมพันธ์ในบทเรียน

จากกิจกรรม เสริมหลักสูตร กลุ่มทักษะภาษาไทย จะเห็นว่า เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการแสดงออก กล้าคิด กล้าทำอยู่ในขอบเขตที่มีครู เป็นผู้ดูแล และเป็นภาระกับกระบวนกรทำงานกลุ่ม ซึ่งจะทำให้นักเรียนรู้จักการเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน รวมทั้งก่อให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลินอีกด้วย

แนวการสอนภาษาแก่นักเรียนที่พูดสองภาษา

ในเขตการศึกษา 11 มีอยู่ 3 จังหวัด คือ สุรินทร์ บุรีรัมย์ และศรีสะเกษ ที่มีประชาชนกลุ่มหนึ่งพูดภาษาเขมร เป็นภาษาถิ่น จากสภาพแวดล้อมของครอบครัวและท้องถิ่น เช่นนี้ เป็นผลให้นักเรียนพูดภาษาเขมร เป็นภาษาแรกและใช้ภาษาเขมรในชีวิตประจำวัน เมื่อนักเรียนเหล่านี้มาเรียนภาษาไทยในโรงเรียน จึงเปรียบได้เท่ากับเรียนภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง ซึ่งย่อมจะก่อให้เกิดปัญหาในการเรียน อันเนื่องมาจากอิทธิพลของภาษาแม่อย่างแน่นอน เพราะในการเรียนภาษาต่างประเทศนั้นผู้เรียนจะสร้างระบบไวยากรณ์ใหม่ ซึ่งมีลักษณะของการใช้กฎร่วมกันระหว่างสองระบบภาษา คือ ระบบของภาษาแม่และระบบของภาษาที่กำลังเรียนอยู่ เรียกภาษาของผู้เรียนนี้ว่า ภาษาระหว่างสองระบบภาษา และได้อธิบายความหมายของการเก็บสะสมไว้นานว่า หมายถึงรูปแบบต่าง ๆ ทั้งทางด้านเสียง หน่วยคำ และไวยากรณ์ที่ปรากฏในคำพูดของผู้เรียนภาษา ซึ่ง เป็นรูปแบบที่ไม่ตรงกับบรรทัดฐานของภาษาที่สอง ทั้งที่ผู้เรียนได้เรียนและใช้รูปแบบที่ถูกต้องในภาษานั้นมาหลายปีแล้วก็ตาม นอกจากนี้การเก็บสะสมไว้นานยังรวมถึงรูปแบบข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่อาจถูกขจัดไปได้ในสภาวะการสัมปกติ แต่มักจะปรากฏขึ้นมาใหม่เมื่อผู้เรียนพบ เนื้อหาหรือบทเรียนที่ยากเกินไป หรือผู้เรียนใช้ภาษานั้นในขณะที่มีความกระวน-กระวายใจ หรือเกิดการพลั้งเผลอ การที่ผู้เรียนภาษานำเอารูปแบบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในภาษาแม่ของตนไปปะปนกับภาษาที่สอง และทำให้คำพูดที่ออกมา มีลักษณะ เป็นภาษาระหว่างสองระบบภาษานั้น เกิดจากขบวนการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการเรียนภาษา ขบวนการดังกล่าวมีดังนี้

1. อิทธิพลของภาษาแม่ของผู้เรียน
2. กลวิธีการฝึกในขณะที่เรียนมา
3. วิธีการที่ผู้เรียนใช้ในการเรียนภาษาที่สอง
4. วิธีการที่ผู้เรียนใช้ในการสื่อสารหรือพูดจากับเจ้าของภาษาที่สอง
5. การสรุปกฎ เกณฑ์และความหมายนอกเหนือจากที่เจ้าของภาษาให้อยู่

(L. Selinker 1977 : 35)

ในการเรียนการสอนภาษาที่สองนั้น มักจะมีการวิเคราะห์เปรียบเทียบภาษา เพื่อจะได้นำเอาลักษณะที่แตกต่างกันระหว่างภาษาแม่และภาษาที่กำลังเรียนอยู่มาช่วยในการปรับปรุงการเรียนการสอน แต่ในบางครั้งผลที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบภาษาก็อาจจะไม่ชัดเจนเท่ากับการศึกษาจากผู้เรียนโดยตรง ดับบลิว เอฟ แมคคี (Mackey 1966 : 197-206) เห็นว่าข้อบกพร่องที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบภาษา เป็นสิ่งที่ได้ทางอ้อม และน่าจะเสียเวลาน้อยกว่าข้อบกพร่องที่สังเกตได้จากห้องเรียน อาร์ วอร์ดฮาugh (Wardhaugh 1970 :

120-130) กล่าวถึงการวิเคราะห์ข้อบกพร่องของผู้เรียนว่า เป็นการศึกษาข้อผิดพลาดโดยเริ่มจากข้อผิดพลาดจริงที่เกิดขึ้นในห้องเรียนแล้วใช้ความแตกต่างระหว่างระบบภาษาทั้งสองมาอธิบายสาเหตุการเกิดข้อผิดพลาด เหล่านี้ว่าเกิดจากความคล้ายคลึง ความแตกต่างหรือการแทรกแซงทางภาษาของภาษาทั้งสอง การวิเคราะห์แบบนี้เรียกว่า สมมุติฐานแบบอ่อน เอช วี ยอร์ช (George 1972 : 198) กล่าวถึงการวิเคราะห์ข้อบกพร่องของผู้เรียนโดยตรงว่าเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพและประหยัดเวลาได้มากกว่าการวิเคราะห์เปรียบเทียบภาษา

แจ๊ค ซี. ริชาร์ด (Richards 1977 : 172-168) ได้แบ่งข้อบกพร่องออกเป็น 3 ชนิด คือ

1. ข้อบกพร่องในระบบภาษาระหว่างสองระบบภาษา ซึ่งเป็นข้อบกพร่องที่เกิดจากการแทรกแซงระหว่างภาษา เนื่องจากการไม่สามารถแยกภาษาแม่และภาษาที่เรียนออกจากกัน
2. ข้อบกพร่องในตัวภาษา ซึ่งเกิดจากความยากในตัวภาษา ทำให้เกิดการสรุปผิดหรือจำกฎไปใช้อย่างไม่สมบูรณ์
3. ข้อบกพร่องจากการพัฒนาภาษา ซึ่งแสดงให้เห็นลักษณะทั่วไปของการเรียนรู้ภาษาและความสามารถของผู้เรียนที่จุดใดจุดหนึ่ง แสดงให้เห็นความพยายามของผู้เรียนในการตั้งสมมุติฐานต่าง ๆ เกี่ยวกับภาษาที่กำลังเรียนตามประสบการณ์ที่มีอยู่

แนวการสอนภาษาไทยแก่นักเรียนที่พูดสองภาษา

นักเรียนที่พูดภาษาอื่นมากกว่าภาษาไทยนั้น ก่อให้เกิดปัญหาในการเรียนการสอนภาษาไทยเป็นอย่างมาก จึงได้มีนักการศึกษาหลายท่านแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อวิธีการสอนภาษาไทยให้แก่เด็กเรียนที่พูดสองภาษาดังต่อไปนี้

จำนวน คล่องการเขียน (2517: 126-137) ได้เสนอแนะแนวทางในการสอนนักเรียนที่พูดภาษาอื่น โดยใช้วิธีการสอนตามหลักภาษาศาสตร์ไว้ดังนี้

1. การสอนควรมุ่งฝึกให้เกิดทักษะในการฟังและพูดเป็นสิ่งสำคัญ ผู้เรียนต้องสามารถเข้าใจระบบการเรียนของทั้งสองภาษาได้
2. ภาษาแต่ละภาษามีระบบเสียง ระบบคำและระบบไวยากรณ์ต่างกัน หนังสือที่ใช้เรียนควรมีเนื้อหาที่ได้มาจากการเปรียบเทียบภาษาที่เรียนกับภาษาของผู้เรียน เพื่อมิให้สิ้นเปลืองเวลาในการฝึกฝน
3. การสอนภาษาวิธีนี้ครูสามารถใช้ภาษาของผู้เรียนเข้าช่วยในการอธิบายหรือทำความเข้าใจเรื่องเสียงและโครงสร้างของประโยคได้ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเร็วขึ้น เวลาที่

เหลือส่วนใหญ่จะได้ฝึกได้เต็มที่

4. การสอนภาษาวิธีนี้ ควรประวิงการสอนอ่านและเขียนไว้ ต่อเมื่อครูได้สอนและฝึกโครงสร้างต่าง ๆ ด้วยปากเปล่าจนกระทั่งใช้ภาษาได้ดีหรือ เป็นไปโดยอัตโนมัติแล้วจึงสอนทักษะการอ่านและเขียนต่อไป

ยุพิน พิพิธกุล (2517: 134-136) ได้ให้แนวทางการสอนภาษาไทยแก่นักเรียนเริ่มเรียนที่มีปัญหาทางภาษา สรุปได้ดังนี้

1. สอนสิ่งที่จะสอนด้วยคำพูดก่อนการสอน เขียน ใช้สิ่งที่อยู่ใกล้ตัวในชีวิตประจำวันให้เด็กได้คุ้นเคยเสียก่อน เพราะขั้นแรกในการสอนภาษา ส่วนที่ฝึก คือ หู และลิ้น เท่านั้น
2. ใช้การเปรียบเทียบภาษาถิ่นกับภาษาไทยกลาง จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจและเห็นข้อแตกต่างอย่างชัดเจน การสอนให้นักเรียนพูดจนคล่องปากช่วยให้นักเรียนเขียนผิคน้อยลง
3. การฝึกพูดคำศัพท์ควรจะฝึกเป็นรูปประโยค ไม่ใช่ฝึกเป็นคำ ๆ เมื่อต้องการเน้นคำใดก็ฝึกประโยคนั้น ซ้ำ ๆ จนนักเรียนเข้าใจความหมาย การฝึกครั้งแรกนั้นอาจจะเทียบเสียงเหมือนกันหรือต่างกัน แล้วฝึกกลุ่มคำ ขยายความ สร้างประโยค
4. การเรียนต้องพยายามให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาที่ใกล้เคียงกับการสื่อความหมายในชีวิตจริงให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งอาจใช้บทสนทนาสั้น ๆ จากหลักที่ว่า "ภาษาจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีผู้พูดได้ตอบ" ครูจึงควรให้มีการฝึกพูดให้มาก
5. การสอนควรใช้วิธีเรียนปนเล่น ควรมี เพลง เกม และรูปประกอบ

แนวการสอนภาษาไทยแก่นักเรียนที่พูดภาษาเขมร

ลักษณะพิเศษของภาษาเขมร เปรียบเทียบกับภาษาไทย

ภาษาแต่ละภาษาย่อมมีระเบียบ ระบบคำ และไวยากรณ์เป็นของตนเองโดยเฉพาะ ซึ่งจำนวน คล่องการเขียน (2517: 127-131) ได้รวบรวมลักษณะของภาษาเขมร แล้วนำมาเปรียบเทียบกับภาษาไทยไว้ดังนี้

1. มีคำพ้องกันในความหมาย แต่สำเนียงผิดกันไปบ้าง ส่วนมากได้แก่ สิ่งของ วัสดุ อุปกรณ์ใหม่ ๆ เช่น แวนดา ออกเสียงเป็น แวนตา เป็นต้น
2. โครงสร้างของประโยคแบบเดียวกัน เช่น
ฉัน กิน ข้าว
ขยม ซี บาย
3. เสียงวรรณยุกต์ไม่มี เวลาพูดเน้นเสียงสูงต่ำ

4. เสียงแมกไม่มี เช่น เด็ก ออกเป็นเสียง เตะ เป็นต้น
5. มีเสียงควบกล้ำ เช่น ไฟฟ้า ออกเสียงเป็น ไควควา กว่า ออกเสียงเป็น กะหว่า เป็นต้น
6. ตัวสะกดหรือพยัญชนะตัว ร ล ออกเสียงเร็ว เช่น เดิน (เด็ร) บิน (เท็ร) เป็นต้น

สรุปได้ว่า ลักษณะของภาษาเขมร มีเสียงผิดเพี้ยนจากภาษาไทยอย่างเห็นได้ชัด คือ ไม่มีวรรณยุกต์ สำเนียงกระด้าง ห้วน จากลักษณะของภาษาที่แตกต่างจากภาษาไทยดังกล่าวแล้ว มักจะเกิดปัญหาในการเรียนภาษาไทยเป็นอย่างมาก

แนวการสอนภาษาไทยแก่นักเรียนที่พูดภาษา เขมร

โรจน์ ราชประโคน (2523 : 38-39) ได้ให้แนวการสอนภาษาไทยแก่นักเรียนที่พูดภาษา เขมรไว้ดังนี้

1. เรื่องวรรณยุกต์ ครูต้องสอนให้นักเรียน เข้าใจหลักการผันและให้จำหลักให้ได้ ทาคำที่มีเสียงวรรณยุกต์ต่าง ๆ ให้เด็กหัดออกเสียงจนคล่อง เช่น

ใครขายไข่ไก่ (3 เสียง)

คนแก่ขายน้ำผึ้ง (5 เสียง)

ต้องพยายาม เน้นในเรื่องนี้จนตลอดชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2. เรื่องสำเนียงคนไทยนั้น จะต้องให้เด็กหัดฟังสำเนียงจากวิทยุ โดยครูอัดสำเนียง การพูดที่ดีไว้ แล้วเอามาเปิดให้นักเรียนฟังบ่อย ๆ พร้อมกับให้เด็กสังเกต

3. เรื่องการเอาคำกริยาขึ้นก่อน เวลาพูดภาษาไทยนั้น ครูต้องพยายามให้เด็ก รวบรวมประโยคประเภทนี้ในภาษาไทย โดยให้ทำสมุดส่วนตัวสำหรับบันทึกประโยคเช่นนี้ไว้ก็ได้ ตัวอย่างคำที่ใช้แปลกจากภาษาไทย เช่น หัวแตก (แมกกบาล) ขาเจ็บ เชื้อเจอง ฯลฯ

4. เรื่องชื่อเฉพาะ ครูควรใช้รูปภาพประกอบและในบางคำก็อาจต้องแปล ซึ่งคง จะทำให้เด็กมองเห็นภาพได้ดีกว่ากัน เช่น แมลงทับ ถ้าครูอธิบายภาษาไทยอาจเสียเวลานาน มาก แต่ถ้าแปลก็อาจใช้เวลาเพียงวินาทีเดียว เด็กก็เข้าใจแล้ว

5. เรื่องการออกสำเนียงพูด ถ้าเป็นไปได้ครูน่าจะลองใช้วิธีการสอนแบบฟัง-พูด มาใช้ ซึ่งวิธีการดังนี้คือ เริ่มจากการฟัง ทำความเข้าใจ แล้วจึงหัดพูด เมื่อพูดได้คล่องแคล่ว แล้วถึงหัดอ่านและเขียน การสอนทักษะพูด อ่าน เขียน อาจจะทำในเวลาเกือบพร้อมกันได้ โดยลำดับ ความสำคัญอยู่ที่การ เน้นให้พูดปากเปล่าก่อนที่จะสอนตัวหนังสือ ในขณะที่สอนทักษะในการพูดนั้นครูจะ เน้นให้ผู้เรียนออกเสียงแต่ละคำในประโยคให้ถูกต้อง มีเสียงเน้นหนักเบา ระดับ เสียงขึ้นลงให้ใกล้เคียงกับ เจ้าของภาษาต่อจากนั้นจึงหัดอ่านประโยคนั้น ๆ และตามมาด้วยการเขียน การเรียนแบบนี้ เน้นการเรียนจากรูปประโยคตั้งแต่บทเรียนบทแรก โดยใช้ภาษาที่ ผู้เรียนจะนำไปใช้ได้จริง การคัดเลือกประโยคมาสอน เป็นไปด้วยความระมัดระวังตามลำดับความ ยากง่าย นักเรียนจะได้พูดประโยคต่าง ๆ เหล่านั้นซ้ำ ๆ ด้วยความเร็วปกติ ใช้วิธีการกลมกลืน เสียงและย่นย่อเสียง เหมือนที่เจ้าของภาษาพูด

หน่วยศึกษานี้ เทศกจังหวัดสุรินทร์ (2517: 155-167) ได้ให้แนวทางการสอน ภาษาไทยแก่นักเรียนที่พูดภาษาเขมรไว้ดังนี้

1. ฟังออกเสียงและเทียบเสียง

1.1 ฟังออกเสียงและเทียบเสียงวรรณยุกต์ สามัญ-เอก

คำ - ข้า

ป่า - ป่า

1.2 ออกเสียงและเทียบเสียงวรรณยุกต์ สามัญ-โท

นา - หน้า

บาน - บ้าน

1.3 ออกเสียงและเทียบเสียงวรรณยุกต์ สามัญ-ตรี

นำ - น้ำ

ชี - ชี

1.4 ออกเสียงและเทียบเสียงวรรณยุกต์ สามัญ-จัตวา

คา - ชา

มา - หมา

1.5 ออกเสียงเทียบเสียง 5 เสียง คือ สามัญ เอก โท ตรี จัตวา

	สามัญ	เอก	โท	ตรี	จัตวา
เทียบเสียง	กา	ก่า	ก้า	ก๊า	ก๋า
	คอ	เข่า	น่อง	เท้า	แขน
	คาง	ปาก	หน้า	นิ้ว	หู
	ตา	จมูก	ลิ้น	เนื้อ	หัว

2. ฝึกนักเรียนออกเสียงตัวพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ตัวสะกด ตัวควบกล้ำ โดยการเทียบเสียงให้นักเรียนเห็นความแตกต่างของเสียง นอกจากนี้ฝึกหัดให้เด็กพูดคำที่นักเรียน มักพูดผิดเพี้ยนบ่อย ๆ และครูควรเทียบเสียงให้นักเรียนฟังทุกครั้ง เช่น

เล็ก	-	ละ	นัก	-	นะ
หก	-	โทะ	ตก	-	โต๊ะ
ขึ้น	-	คิน	เขา	-	เคา
เรียน	-	ริน	เพียร	-	พิน
สี	-	ซี	หลีก	-	ลิก
เขา	-	เคา	ไข	-	ไค
สวย	-	ชวย	เด็ก	-	เดะ
ครู	-	ครุ	รัก	-	ระ

กิจกรรม เสนอแนะในการสอนพูด

1. ฝึกออกเสียงให้รู้ความหมาย ให้พูดเป็นคำ ตามเสียงครู พร้อมกับให้ดูสิ่งของ รูปภาพ หรือแสดงท่าทาง ครูชี้ภาพ สิ่งของ หรือท่าทางแล้วพูดออกเสียงให้นักเรียนว่าตาม
2. ฝึกให้พูดโดยบอกสิ่งของหรือรูปภาพ ใช้ภาพ หรือสิ่งของที่ฝึกในข้อ 1 แต่ครูไม่ต้องพูดนำ เพียงแต่คอยชี้ และให้เด็กออกเสียงบอกชื่อสิ่งของ หรือภาพนั้น ๆ
3. ฝึกออกเสียงพร้อมกันในคำหรือประโยคที่มีความหมายโดยใช้ภาพหรือสิ่งของ ครูชี้พร้อมกับพูดประโยคสั้น ๆ ให้เด็กว่าตาม
4. ฝึกบรรยายภาพ เป็นการฝึกพูดประโยคสั้น ๆ โดยใช้ภาพสิ่งของเป็นเครื่องจูงใจ ครูชี้ภาพหรือสิ่งของแล้วเด็กพูดเป็นประโยคสั้น ๆ เช่น

ครู ชี้รูปแมว

นักเรียน นี่คือรูปแมว

5. เล่าเรื่องจากภาพ โดยให้นักเรียนดูภาพแล้วบอกว่ามีภาพอะไร ใครกำลังทำอะไร อาจจะ让孩子ช่วยกันหลาย ๆ คน เพื่อให้สัมพันธ์กับการสอนฟัง ครูอาจตั้งคำถาม เรื่องราวและเหตุการณ์ในภาพแล้วให้นักเรียนตอบ

6. พูดเล่าประสบการณ์ ในการฝึกชั้นแรกครูควรพาเด็กไปดูเหตุการณ์รอบ ๆ บริเวณโรงเรียน ในขณะที่ดู ครูก็บอกนักเรียนไปด้วยว่าสิ่งที่พบเรียกว่าอะไร เมื่อเข้าชั้นเรียนให้นักเรียนเล่าสิ่งที่พบเห็นให้เพื่อนฟัง เมื่อเด็กมีความกล้าพอที่จะพูดแล้ว ก็ให้นักเรียนเล่าประสบการณ์บางอย่างในชีวิตประจำวันของตนให้เพื่อนฟัง เช่น ความฝัน สิ่งที่พบระหว่างมาโรงเรียน

7. การฝึกพูดเพื่ออภิปราย เช่นเดียวกับการเล่าประสบการณ์ ให้เด็กพูดเรื่องเดียวกัน แต่พูดตามความคิดของตนเอง เช่น พาไปดูกีฬา หากภาพเด็กที่แต่งตัวสวย ๆ มาให้เด็กดูแล้วเปรียบเทียบภาพว่าตนเองชอบอะไร

8. ฝึกมารยาทในการพูด ในการฝึกการพูดครูต้องคำนึงถึงมารยาทด้วย พูดให้ชัดเจน ชัดคำ มีทางเสียง รู้จัก จังหวะการพูด และควบคุมอารมณ์ของตนเอง

จากแนวทางการสอนภาษาไทยแก่นักเรียนที่พูดภาษาเขมรดังกล่าว จะมุ่งฝึกทักษะการฟังและทักษะการพูดให้ได้ก่อน ซึ่งส่วนมากจะอยู่ในรูปแบบของการสนทนา แล้วถึงไปฝึกทักษะการเขียน และทักษะการอ่าน เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสพูดภาษาไทยได้ถูกต้อง อันจะเป็นสิ่งช่วยให้นักเรียนเข้าใจในสิ่งที่เรียนมากขึ้น รวมทั้งช่วยเสริมบุคลิกภาพและสร้างความมั่นใจให้กับตัวผู้เรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

อารีย์ ยังสกุล (2514: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาอิทธิพลของสภาพแวดล้อมบางประการที่อาจส่งผลต่อความสามารถในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนที่จบประถมศึกษาปีที่ 5 มีการศึกษา 2513 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดนระนศร ใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 550 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบภาษาไทยในด้านการฟัง การอ่าน และการเขียน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ใช้ภาษาเดียวเมื่ออยู่ที่บ้านและที่โรงเรียน เรียนรู้ภาษาไทยได้ดีกว่านักเรียนที่ใช้สองภาษาในการสื่อความหมาย

พี เชษฐ อนุกุล (2518: 169) ได้ศึกษานักพูดและอุปสรรคของครูในการสอนภาษาไทยชั้น เด็ก เริ่ม เรียนที่พูดภาษาไทยไม่ได้ ในจังหวัดยะลา โดยมีความต้องการค้นหาปัญหาและสภาพในการสอนภาษาไทยชั้น เด็ก เริ่ม เรียนที่พูดภาษาไทยไม่ได้ ใช้แบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างซึ่ง เป็นครูที่สอนชั้น เด็ก เริ่ม เรียน ในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา จำนวน 122 คน ปรากฏปัญหาเกี่ยวกับตัวนักเรียน เรียงลำดับตามความสำคัญดังนี้

1. นักเรียนที่ไม่มีโอกาสใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน
2. นักเรียนไม่มีแบบ เรียนและ เครื่อง เรียน เพราะยากจน
3. นักเรียนขาด เรียน เสขอ
4. นักเรียนไม่เห็นความจำเป็นและประโยชน์ในการเรียนภาษาไทย
5. นักเรียนมี เวลา เรียนภาษาไทยน้อยเกินไป
6. นักเรียนมีสุขภาพทางร่างกายไม่สมบูรณ์
7. นักเรียนประหม่า อายุ กลัว และถ่อมตน ทำให้เรียนภาษาไทยได้ไม่ดี
8. นักเรียนไม่ยอมออก เสียงหรือพูดภาษาไทย เพราะเชื่อว่าขัดกับหลักศาสนาอิสลาม
9. นักเรียนคนอื่น ๆ หัวเราะ เยาะ เพื่อน เมื่อเพื่อนพูดภาษาไทย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา (2519: 13) ได้ทำการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย และเลขคณิต ในปี พ.ศ.2516 และ 2517 เป็นจำนวนสองครั้ง กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทั่วประเทศ ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 27,894 คน สำหรับการทดสอบครั้งแรก และ 26,108 คน สำหรับการทดสอบครั้งที่สอง เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบทดสอบทักษะเบื้องต้นทางการเรียนวิชาเลขคณิตและภาษาไทย แบบทดสอบวิชาเลขคณิตมีสองฉบับ ได้แก่ เลขคณิตความคิดรวบยอด และเลขคณิตโจทย์ปัญหา ส่วนวิชาภาษาไทยมีสี่ฉบับ ได้แก่ การสะกดคำ การใช้ภาษา คำศัพท์ และความเข้าใจในการอ่าน แบบทดสอบแต่ละฉบับประกอบด้วย คำถาม 20 ข้อ เกี่ยวกับเนื้อหาในหลักสูตรและได้มีการทดลองสอบกับนักเรียนในภูมิภาคต่าง ๆ จำนวน 1,336 คน ก่อนที่จะนำไปใช้ทดสอบจริง แบบทดสอบดังกล่าวมีค่าสัมประสิทธิ์แห่งความเชื่อมั่นสูงถึง 0.94 สำหรับวิชาภาษาไทย และ 0.86 สำหรับวิชาเลขคณิต ผลการทดสอบพบว่า นักเรียนในภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ ได้คะแนนวิชาภาษาไทยและเลขคณิตต่ำกว่านักเรียนในภาคกลาง และนักเรียนในกรุงเทพมหานคร แล้วสรุปความเห็นว่าการที่นักเรียนในภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือมีคะแนนต่ำ เนื่องมาจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในภาคต่าง ๆ เหล่านี้ เรียนรู้ภาษาในเวลาเดียวกันสองภาษา จึงทำให้เด็กสับสนเกี่ยวกับความหมายของภาษาไทย

สุทธิดล โนนันท์ (2520: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ฉบับร่างครั้งที่ 1 พ.ศ.2518 ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,348 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบภาษาไทยในด้านความสามารถในการอ่าน และความสามารถในการเขียน ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เรียงตามลำดับของคะแนนจากมากไปหาน้อย คือ กรุงเทพมหานคร ภาคใต้ ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

โสวัฒน์ โสภผล (2521: 82 - 87) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความคิด เห็นของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีต่อการใช้แผนการสอนภาษาไทย ใช้กลุ่มตัวอย่างของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ทำการสอนในท้องถิ่น เด็กพูดภาษา เขมร และครูที่สอนในท้องถิ่นที่เด็กพูดภาษาอีสาน (ภาษาลาว) ผลการวิจัยพบว่า ครูที่สอนในท้องถิ่นที่เด็กพูดภาษา เขมร และครูที่สอน ในท้องถิ่น เด็กพูดภาษาอีสาน มีความคิด เห็นต่อการใช้แผนการสอนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แตกต่างกัน โดยที่ครูที่ทำการสอนในท้องถิ่น เด็กที่พูดภาษา เขมร มีความเห็นว่า เนื้อหาและจำนวนคำใหม่มีมากเกินไป และยังคงต้องดัดแปลงให้เหมาะสมกับท้องถิ่นด้วย

พัฒนพร สุทธิยานุช (2524: 88 - 92) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการรู้จักและการออกเสียงคำภาษาไทยกลางของเด็กไทยก่อนวัย เรียนที่พูดภาษา เขมร เป็นภาษาพื้น เมืองในจังหวัดสุรินทร์ สรุปว่า คำนามภาษาไทยกลางที่เด็กรู้จักและออก เสียงได้ถูกต้องโดยเฉลี่ยมี 85 คำ หรือร้อยละ 71.12 จากจำนวนคำนามภาษาไทยกลาง 120 คำ และจัดลำดับคำนามภาษาไทย กลางจากง่ายไปหายาก โดยถือเอาจำนวนร้อยละของเด็กทั้งหมดที่รู้จักและออก เสียงคำนาม แต่ละคำได้ถูกต้อง เป็นเกณฑ์ ได้กลุ่มคำนามที่ง่ายมี 23 คำ คำนามที่ค่อนข้างยาก 80 คำ คำนามที่ยากที่สุดมี 17 คำ

โรจน์ ราชประโคน (2526: 73 - 77) ได้ศึกษาอิทธิพลของภาษาเขมรที่มีต่อข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการพูดและเขียนภาษาไทย ในด้านเสียง ศัพท์ และโครงสร้าง ของนักเรียนที่พูดภาษาเขมร ใช้กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนที่พูดภาษา เขมรชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นการบันทึกเสียงการเล่าประสบการณ์ การบรรยายภาพและการเขียนเรียงความ ผลการวิจัยพบว่า อิทธิพลของภาษาเขมรที่มีต่อข้อบกพร่องในการพูด ได้แก่ การออกเสียงวรรณยุกต์ การออกเสียงตัวสะกด ข้อบกพร่องในการเขียน ได้แก่ ข้อบกพร่องในด้านสะกดการันต์ การใช้ศัพท์สำนวน

2. งานวิจัยในต่างประเทศ

คิทเทล (Kittell 1963 : 76-83) ได้ศึกษาสติปัญญาและการอ่านของนักเรียนที่เรียนรู้อังกฤษใน เมือง เบอร์คเลย์ รัฐแคลิฟอร์เนีย โดยการทดสอบครั้งแรกเมื่อเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และทดสอบอีกครั้ง เมื่อเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สรุปว่า

1. ความสามารถของสมองด้านภาษาและด้านการอ่านของเด็กที่เรียนรู้อังกฤษในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ต่ำกว่าความสามารถของสมองทางด้านอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ภาษา
2. ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ความสามารถของสมองด้านภาษาและด้านการอ่านของเด็กที่เรียนรู้อังกฤษจะสูงกว่าเด็กที่เรียนรู้อังกฤษ
3. ความสามารถของสมองด้านภาษาและด้านการอ่านของเด็กที่เรียนรู้อังกฤษในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าความสามารถของสมองด้านอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ภาษา ซึ่งตรงข้ามกับความสามารถของเด็กที่เรียนรู้อังกฤษเพียงอย่างเดียว
4. ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เด็กที่เรียนรู้อังกฤษมีความสามารถเฉลี่ยทางการอ่านและวุฒิภาวะทางสมองสูงกว่าเด็กที่เรียนรู้อังกฤษเพียงอย่างเดียว

อากัส (Augas 1964 : 3561-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ข้อบกพร่องในการเขียนเรียงความภาษาอังกฤษของนักเรียนที่พูดภาษาตากาล็อก โดยได้ทำการวิจัยในประเทศฟิลิปปินส์ เพื่อวิเคราะห์ข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในการเขียนและเพื่อศึกษาข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นจริง กับข้อบกพร่องที่ได้จากการเปรียบเทียบภาษาแม่และภาษาที่สอง การวิจัยใช้วิธีศึกษาจากเรียงความของนักเรียน 300 คน ที่พูดภาษาตากาล็อกในโรงเรียนประถมศึกษา 2 แห่ง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา 1 แห่ง และในมหาวิทยาลัย 4 แห่ง ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. ภาษาแม่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนภาษาอังกฤษ เนื่องจากความแตกต่างของภาษาที่สอง ซึ่งความแตกต่างนี้เป็นสาเหตุสำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดข้อบกพร่องในการเขียนภาษาอังกฤษ
2. นักเรียนใช้แนวเทียบโครงสร้างของภาษาผิด ซึ่งนับว่าเป็นสาเหตุรองลงมาที่ทำให้เกิดข้อบกพร่อง

โลเปซ (Lopez 1980 : 1996-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กสัญชาติอเมริกัน เชื้อสายแมกซิกันในโครงการสอนสองภาษา-สองวัฒนธรรม ได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กในโรงเรียนประถมศึกษาเกรดหนึ่ง จนถึงเกรดสามทั้งหมด โดยใช้แบบ

ทดสอบวัดความเข้าใจด้านทักษะพื้นฐาน ซึ่งแบ่งออกเป็นทักษะทางการอ่าน ทักษะทางด้านคณิตศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า เด็กสัญชาติอเมริกัน เชื้อสายแมกซิกกันที่เรียนตามโครงการสอนโดยใช้ภาษาเดียวมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน และคณิตศาสตร์สูงกว่าเด็กสัญชาติอเมริกันเชื้อสายแมกซิกกันที่เรียนตามโครงการสอนสองภาษา-สองวัฒนธรรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

แมคคอนเนลล์ (McConnell 1980 : 1997-A) ได้ศึกษาประสิทธิภาพในการสอนสองภาษาเป็นรายบุคคลสำหรับนักเรียนในชนบท กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงเกรดสาม อายุระหว่าง 5 ถึง 9 ขวบ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 1,020 กลุ่ม โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นสองพวก (1) กลุ่มนักเรียนที่เรียนโดยใช้ภาษาสเปนภาษาเดียว (2) กลุ่มนักเรียนที่เรียนทั้งภาษาสเปนและภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยพบว่า

1. คะแนนจากการทดสอบเมื่อเริ่มต้น ด้านคำศัพท์ภาษาสเปน คณิตศาสตร์ของกลุ่มที่เรียนภาษาสเปนภาษาเดียวจะสูงกว่ากลุ่มที่เรียนทั้งภาษาสเปนและภาษาอังกฤษ

2. คะแนนจากการทดสอบทางคำศัพท์ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และการอ่านภาษาอังกฤษ เมื่อเวลาผ่านไป $\frac{1}{2}$ ปี ของกลุ่มที่เรียนทั้งภาษาสเปนและภาษาอังกฤษจะสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ระดับนัยสำคัญ .01

3. เมื่อเวลาผ่านไปเป็น 1 ปี 2 ปี 3 ปี จนครบ 6 ปี ผลการทดสอบทางด้านคำศัพท์ภาษาสเปน คำศัพท์ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนที่เรียนทั้งภาษาสเปนและภาษาอังกฤษจะสูงกว่ากลุ่มที่ใช้สองภาษาเป็นบางส่วน และเด็กที่ใช้ภาษาสเปนภาษาเดียวจะมีคะแนนทางด้านคำศัพท์ภาษาสเปนและคณิตศาสตร์ต่ำสุด

บลูม และ ชูเอลล์ (Bloom and Shuell 1981 : 245) ได้ศึกษาความคงทนของการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาที่สอง จากการศึกษาแบบแบ่งเวลาเป็นช่วงสั้น ๆ และการฝึกแบบครั้งเดียวจบ เนื้อหา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่เลือกเรียนภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาที่สอง เป็นนักเรียนเกรด 9 - 10 เป็นส่วนใหญ่ จำนวน 56 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มเท่า ๆ กัน กลุ่มหนึ่งใช้กิจกรรมการฝึกแบบแบ่งเวลาเป็นช่วงสั้น ๆ ครั้งละ 10 นาที ติดต่อกันสามวัน อีกกลุ่มหนึ่งใช้กิจกรรมการฝึกแบบครั้งเดียวจบ เนื้อหา ใช้เวลา 30 นาที ภายในวันเดียว เนื้อหาที่ใช้ในการฝึกมีจำนวนเท่ากันทั้งสองกลุ่ม คือเป็นคำศัพท์ภาษาฝรั่งเศสจับคู่กับคำภาษาอังกฤษที่มีความหมายเหมือนกัน จำนวน 20 คู่ เมื่อฝึกเสร็จแล้วได้มีการทดสอบครั้งที่ 1 และหลังจากนั้น

อีก 4 วัน มีการทดสอบอีกครั้งหนึ่ง พบว่า กลุ่มที่เรียนโดยการฝึกแบบแบ่งเวลาเป็นช่วงสั้น ๆ ได้ผลในด้านความคงทนของการเรียนรู้ดีกว่ากลุ่มที่ฝึกแบบครั้งเดียวจนจบเนื้อหา คิดเป็นร้อยละ 35

จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเรียนภาษาที่สองที่กล่าวมา จะเห็นว่าภาษาแรกหรือภาษาแม่มีอิทธิพลต่อการเรียนภาษาที่สองมาก และมีผลไปถึงการเรียนวิชาอื่น ๆ อีกด้วย ทั้ง 4 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย